

Tartu Riikliku ülikooli
NSV Partei ajaloo kateedri

L. Missis

Tartu linna parteiorganisatsioonide
kogemusi töötajate aktiivsemimisel
tehnilise progressi rühendamiseks
(aastail 1961-1964)
Diplomitöö

Juhendaja:
vanemõpetaja
L. Kogen

NSV üldse ajal. kat.
inv. nr. 1865

Tartu 1964

Linsejuhatus

Kommunistiline ühiskonna laiakaardeline ülesehitamine on saanud nõukogu-
de rahva vahetus praktilisus üles-
andens. Põhiline noht selles muutub
kommunisti materiaal- tehnilise baasi
loomisele.

Samal ajal toimuvad muutused mitte
ainult majanduses, vaid ka ühiskond-
liku elu teistel aladel. Kõrvuti kommu-
nistiline tootmissuhete kujunemisega sei-
sab partei es suure tähtsusega üles-
anne — kommunistliku ühiskonna ihi-
mise kasvatamine.

Uude ülesannete täitmise sõltub
tehnilise progressi edasisest aren-
gust meie maal, sest ainult tehni-
lise progressi kaudu saame me edasi

arendada nihesti me majandust
mei na luma paumad eldused ja
tingimused inimeste kasvatamisel.

Käesoleva diplomitöö esmärgiks
ongi välja selgitada tehnilise progres-
si roht rahvamajanduses, luma esi-
ke partei suunav asa töötajate loo-
mingulise initsiatiivi ja aktiivsuse
arendamisel tehnilise progressi kiiren-
damises. Lähemalt on vaatluse alu-
sus võetud Tartu linna partiar-
ganisatsioonide tegevus tehnilise prog-
ressi hoogustamisel ja sellis töötaja-
te mobilisumise alal.

Problemi suure mahu tõttu on par-
tiorganisatsioonide tegevuse analüüsi-
misel lähemalt käsitletud ainult mõ-
ningaid tehnilise progressi aspekte,
wagu me tehnika propagerimine
ja juurutamine, natsionaliseerimis-
tegevus. Konkreetse analüüsi aluseks
on võetud Tartu Aparaaditehase,
tehase „Nõit“ ja Autoremontiteha-
se nr. 3 partiorganisatsioonide töö.

Käesoleva töö kirjutamisel on
lähitud V. I. Lenini näpunäidetest,
N. L. KP programmist, N. L. KP xx, xxi,

xvii kongressi ja NSKP 1959. a. juuni-
kung 1962. a. novembriplenumite mater-
jalidest.

See avaldatud teoretilistest töödest,
mis puudutavad tehnilist progressi,
tuleb ära märkida noogutest „Техни-
ческий прогресс в СССР 1959-65“, kus
mõeldakse on ära toodud mõige pa-
remini tehnilise progressi definitsioon.
Antakse ka komplekse mehhanise-
erimise olemus ning näidata me-
haniseerimise ja automatiseerimise
dialektilist arengu käiku. Samuti näi-
datakse partei juhtivate osa tehni-
lise progressi arengus ja selle iseloo-
mu kapitalistlikus ja sotsialistlikus
ühiskonnas.

Tiisena tuleb märkida F. Tok-
pobeevi teost „ХТЭЕ в Европе за
механизацию прогресса“, kus eriti il-
menalt on leidnud kajastust teh-
nilise progressi areng NSL liidus.
Tõendatakse tehnilise progressi põ-
hisunnad, täi Prouski esile ta
erijooned kommunisti laiahaarde-
lise üleshitamise perioodil. Selles
sisneb tema uurimuse vielda-

matu vääratus.

C. Моему oma kaamatuse „Техни-
ческий прогресс и разделение
труда“ on käsitletud tehnilist progressi seos kommuni-
stiline töö liimimise ning sotsia-
listiline võistluse mitmesuguste etappi-
dega. Kõik teos on kajastamist leid-
nud need osad nimetatud teosest,
millised käsitlevad tööliste antiiseli-
kumist tehnilises progressis, samuti ka
võrdlusest saadud faktilist mater-
jali ühiskondlike organisatsioonide
osatähtsuse ja ratsionaliseerimistege-
mise kohta.

Teoreetilised laadi lähenemine töö-
liste initsiatiivi ja aktiivsuse küsi-
musele iseloomustab M. Мельникова
tööd, „Улучшение условий
работы“, kus tuleb esile isiksuse
isikliku arengu, initsiatiivi ja
aktiivsuse seos tööprotsessiga ning
selle mõju tehnilisele progressile.

Üldiselt tuleb märkida, et võrd-
lemise vähe on seni uuritud töö-
tajate loominguist aktiivsust ja
initsiatiivi selle teoreetilistest aspek-
tidest.

tidest. Paiguti jääb mäsimumse asetus
läägagi populaarsus.

Kurt Tesmanni monograafiast
„Проблемы научно-технической про-
мышленности“ on kasutatud peamiselt
osa, mis puudutab automatiseerimise
põhitunnuseid.

Tartu linna partiorganisatsioonide
töö kohta saime materjali
ЭКР Tartu Linnaomitee juurest arhi-
vost ning etteõpete partiinuosolekute
protokollidest, aga ka ajalehest „Eda-
si“.

Täiendava materjali saamiseks
on vesteldud Tartu linna tehnikanoor-
kogu esimehe sm. Ritslaidiga, aja-
lehe „Edasi“ tööstusosakonna juhataja
sm. Ilusiga, Ratsionaliseerijate na-
himeeti nõukogu liikmetega.

Töö jaguneb vahetus peatükiks.
esimeses peatükis peatulevate tehni-
list progressi iseloomustavatel ül-
distel mäsimumstel, püütakse anda
vastus mäsimumstele, mida kujutab
endast tehniline progress, milline
on ta koht nõumeerimise materiaali-
tehnilise baasi rajamisel, millised on

tehnilise progressi arengu neostisoonad, aga ka tehnilise progressi mõju tööliste loominguilise aktiivsuse nasaule.

Teisis peatüvis vaatleme SKP Taitu Linna Komitee organisatoorseid tegevusi tehnilise progressi kiirendamiseks, peatame lähemalt SKP Taitu Linna Komitee ja ettevõtete parteiorganisatsioonide tegevusel töötajate aktiivsemise, esindoline kogemuste propageerimise ja levitamise alal, insener-tehnilise personali osatähtsuse tehnilises progressis ja ratsionaliseerimistegemises.

I peatükk

Nõukogude programm
uutest ülesannetest tehnilise progressi
kiirendamiseks kommunisti laiahaarde-
lise ehitamise perioodil

Kogu inimühiskonna kujunemise,
eriti aga tööstuse arengu ajaloos jäl-
ginemine näitab mille alluvalt, et
ühiskond tähtsamaks nende tõusuteid ki-
irendamiseks teguriks on olnud tehni-
line progress.

Tehniline progress on olnud kõigile
ühiskondlike majanduslikele formaatsio-
onidele, sest juba riviirve liuta-
mine ürginimese poolt oli vaevalda-
matuks saanud tehnika täiusta-
mises.

Kuid tehnilise progressi iseloomu,
arengumuuna ja tempo määravad
ära antud ühiskonnas valitsavad

tootmissuhked. Märkimisväärne siin kohal veel
sedagi, et tehnika progress omab iga
ühiskonna arengus suure poliitilise
tähtsuse.

Juba N. S. Lenin õpetas, et peale
jääb see, millel on kõrgem tehnika,
organisatsioon, distsipliin ja paremad
masinad.¹

Lenini näpunäidete järgi toostab
N. S. S. P. jäsemevõrgustik me tehnika juuru-
tamist rahvamajanduse kõrgis haru-
des ja tehnilise progressi suurenda-
mise poliitikat. Märkimisväärne on
kommunistide materiaal-tehnilise baa-
si rajamise tähtsaim tingimus.

Mida siis mõista tehnika ja tehi-
lise progressi all?

Tehnika all mõistame me tööriistu
ja muid töövahendeid, mille abil
ühiskond hangib, töötleb ümber loo-
dussaadusi oma tarvete rahulda-
miseks. Tehnika on tootline jõudu-
de noostisosa. Tehnilist progressi ise-
loomustab pidev vana tehnika uu-
ga, me tehnika uuemaga ja

¹ — N. S. Lenin, lõppõnna vahulepingu
modifitseerimise kohta peetud ette-
panekule 15. märtsil. Töösed, 27. rd. lk. 170.

käsitsitööd masinalse tööga arendamise protsess, mis meie ühiskonnas toimub töötajate ürgendamise ja ühiskondliku töö tootlikkuse tõstmise eesmärgil.¹

Suga on tehniline progress teaduse arengine, tootmistehnika² ja tehnoloogia täiustamine rahvamajanduses, mis lõppkokkuvõttes angi alustas ühiskondliku tööiljaku tõusule.

Tehniline progress algab sellist moodust, kui inimene seab enda ette eesmärgi teatud määral suurendada selle või teise produkti tootangut, teha seda paindini ja odavamini

ja siin toimubki tehnika ja tehnoloogia järkjärguline uuendamine algele ühes, siis mitmes ettevõttes ja lõpuks kogu tööstusharudes. Toimuvad nihked kogu majanduses. Ühed majandusharud annavad teed teistele, misjuures kogu rahvamajanduses toimub jõudude suurendamine.

1 — Плехановский вопрос в СССР 1953-65, Москва 1960., lk. 3.

2 — Tootmine on protsess, milles teatud tootmissuhetega seotud inimesed loovad materiaalseid hüvesid tootmisvahendite ja inimeste ülalpidamiseks vajaline tarbeseemete näol.

Kommunistliku ühiskonna mõle-
mas faasis avaldavad tehnilisele
progressile mõju nii kommunismi
põhiline majandusseadus¹ kui ka töö-
lootlikkuse järjekindla kasvu seadus.
Yüülimult peab meie ühiskonna ma-
jandus arenema kõrge tempoga nii
kvalitatiivses kui ka kvantitatiiv-
ses suhtes. See asjaolu määrab ära
oma morda objektivse vajaduse pide-
vaks tehniliseks progressiks.

Süüjures peame rõhutama eriti
seda, et kommunismi põhilise ma-
jandusseaduse ellisus on see, et
ta võimaldab täielikumalt ja
paremini kasutada uuemaid tea-
duslikke avastusi ja leiutusi, toot-
misnõuade saavutusi, kindlus-
tada rahvamajanduse plaanipä-
rast arendamist ühtse tehnikaa-
poliitika baasil.

Tehnika plaanipärase arendamine
meie maal on tihedalt seotud kõigi rah-
vamajanduse plaani tähtsamate lõiku-
dega. See loob soodsad võimalused

¹ — Selle seaduse ellisus seisneb selles, et sot-
sialistliku tootmise otseselt esmäärangis on
rahva pidevalt kasvavate ainelist ja
kultuuriliste vajaduste järgest täielikum
rahuldamine sel teel, et pidevalt aren-
datakse ja täiustatakse ühiskondlikku
tootmist kõrgema tehnika baasil.

nõige uskumusega tehnikaga juurutamisest, mis sisneb nõigepealt tehnilise progressi alal tekkava täis koordineerimises, materiaalses ja finantsilises kindlustatuses. Sotsialistliku tootmise uus tehnika — see on tehniliselt täiuslik, kõrge taotlusega töövahendite ja tehnoloogiliste protsesside kasutamine, mis tugineb kaasaegse teaduse viimastele saavutustele.¹

Mida nõigem on meie tehnika tase, seda laiemad on ühiskonna võimalused töötajate kasvavate vajaduste paremaks rahuldamiseks. Sellega luuakse nõigi tootmisprotsessist osavõtjate otsene huvitatus oma töö tagajärgedest, mis omakorda soodustab laiale töötajate masside loominguilise initsiatiivi arendamist.

Sotsialismis on mõju ühiskond huvitatud tehnilise progressi viimast arengust. See asjaolu moodustab ni kommunistlikus ühiskonnas toimuva tehnilise progressi tähtsaima eripära kapitalistlikus ühiskonnaga võrreldes. Juurutab ju kapitalist uut tehnikat

1 — В. В. Тарповенни, КПСР в борьбе за материализм прогресса, Москва 1960., стр. 6.

ainult sellisel määral, mil võrd sellega kaasneb kasvuni suuremine. Meil aga, nagu nägime, juurutatakse uut tehnikat ja tehnoloogiat alati ja kõigjal, mis see viib endas tööliste tööde ning suurendab selle tootlikkust. Suletõttu ongi tehnilise progressi määsimused alimud partei pideva tähelepanu objektiks.

NLKP XXI kongress tähtsaks väljatehnilise progressi põhisunnad NSVL-i arendus. Kongress näitas tehnilise arengu kolm peatund:

- 1) meie maa elektrifitseerimise lõpetamine;
- 2) uute ja kõrge tootlikkusega masinate tootmise juurutamine, mis tagab
- 3) tootmise kompleksse mekhaniseerimise ja automatiseerimise.¹

1959. a. juunimuuks mituus NLKP Kesknomitee nõukuu ama järjekordse pleenumi. Pleenum oli pühendatud tehnilise progressi määsimustele rahvamajanduses. Pleenumil arutati NLKP XXI kongressi otsuste täitmisot tehnilise

1 — Vt. N. S. Bruštšev, NSVL-i rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastains 1959-65. Ettenanne NLKP erakorralisele XXI kongressile, Tallinn 1959., lk. 20-30.

progressi määramisel tööstuses, mis on seitse aastaku plaani ennetähtaegse täitmise seisukohalt esmajärgulise tähtsusega ülesanne.

Nõukogu programmis, mis võeti vastu partei X^{II} kongressil, on illdistatud ja edasi arendatud need põhimõtted. Nõukogu programmis on deloodud, et kommunistliku materiaaltehniline baas ~~see~~ tähendab: meie maa täielikku 1) elektrifitseerimist ja selle alusel kõrgisrahvamajandushaardes tehnika ja tehnoloogia ning ühiskondliku tootmise lüüesdamist; 2) tootmisprotsesside kompleksset mehhanitseerimist ja nende järgist täielikumat automatitseerimist; 3) uute, majanduslikult efektiivsete tootmisharude, uute energiaühikide ja materjalide igapäevast arendamist.¹

Juga võiks välja tuua tehnilise progressi kolm põhisuunda kommunistliku laibaardelise ehitamise periaodil:

1) revolutsioon energiaallikate kasutamise alal (elektrifitseerimine, aatomienergia kasutamine rahulikel eesmärkidel);

1 - Ute... Nõukogu program, Tallinn 1961, lk. 62.

- 2) revolutsioon taotmisvahendi-
te abal (kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine);
- 3) uute ning efektiivsemate tööobjektide² arendamine (uueni-
tööstus)²

N. S. KP xxii kongress oli seega otsusena jätkanud xxi kongressile ja 1959. a. juunipilettumile, millel tehtud töö oli eeldusena kommunisti mate-
riaal- tehnilise baasi loomise ülesan-
net täpsel formuleerimisel. Kui N. S. KP
xx kongressil oli juttu nõigi tööstus-
töande mehhaniseerimisest ja automa-
tiseerimisest ning kongressi otsused
nägid ette raske töö liivideerimise
sel alusel, et kompleksell mehhaniseeritakse taotmisprotsessid töötusis³,
siis andis N. S. KP xxii kongress juba
direktiivi nõigi rahvamajandus-
töande automatiseerimise kohta.
See tähendab seda, et algas
uus staadium võitlusis rahva-

1 — иречуем ирүга

2 — Танробени, lk. 23.

3 — Н. С. Крустšov, Нõуногуде Сииду коммунистлину Partei Keskonitele arendamine partei xx kongressile, Tallinn 1956, lk. 47ff

majanduse edasise arengu eest, mille majandusliku põhiülesande täitmise eest.

Pärast Nõukogu XXII kongressi suunas partei nüüd oma jõupingutused partei programmi nõuete suunandlale praktilisele elluviimisele. Selle praktilise organiseerimise töö näiteks on 1962. a. novembri plenum, mis reorganiseeris rahvamajanduse parteilise juhtimise organid, et tagada tootmise nõuetekohase juhtimine.

Asudes vaatama tehnilise progressi põhisuundi NSL Liidus, tuleb märkida, et peamist tähelepanu pööratakse elektrifitseerimisele. Elektrifitseerimine on elektrienergia laialdane kasutuselevõtmine niikõvasti tootmises kui elundlike vajaduste rahuldamiseks võimsate elektrijaamadega võrgu loomise baasil.

Kompleksne mekhaniseerimine on käsitsitöö asendamise ühest täiendavate masinate süsteemiga, mis kindlustab põhi- ja abitööde mekhaniseerimise tootmises. Koos massilise tootmise kasvuga, üha võimsamate masinate arendamise ja niirtootmismetodite kasutuselevõtmisega muutub kompleksne mekhaniseerimine tehnilisus ja majanduslikuks vajaduseks.

NSKP programmi järgi likvideerib kompleksne mekhaniseerimine ajavahemikus 1961-1970. käsitsilehtavad laadimistööd ja raske töö tootmise põhi- ja abioperatsioonidel.¹

Kompleksse mekhaniseerimise lähimini-
sus, nagu elpool nägime, on vaja ter-
vet masinate süsteemi, mis kaarab kogu
tootmisprotsessi tsükli.

Mekhaniseeritud tootmises avaldab in-
mene mõju tehnoloogilise protsessi näi-
gule. Inimene teeb peale naatlemise füü-
silist tööd masina juhtimisel (näimelaok-
mine, töörežiimi muutmine, peatamine).

K. Marx, määratluses automatiseerimi-
se mõistet, kirjutas: „Kui masin täi-
dab kõik liigutused, mis on vajalikud

1 — Vt. NSKP programm, lk. 66.

teotmaterjali ümbertöötamiseks ilmsel-
muse abita, ja kui ta vajab ainult
kontrolli töölise poolt, siis me oma-
me masinate automaatsüsteemi, mis
aga muudab edasisele täiustamisele detaili-
des." ¹

Oli vaja amada Marci geniaalsust,
et juba XIX saj. öelda, et masinate auto-
maatsüsteem on kõrgem etapp masinalise
tootmise arengus. Selles definitsioonis on sü-
gav mõte, kuna inimkond nagu oma are-
nguja jaoks on püüdnud oma tööd rer-
gendada - mehaniseerida ja hiljem, koos
auru ja elektrivastu tulemisega, ka automa-
tiseerida. ²

Automatiseerimine on võrreldes mehaniseeri-
misega tehnilise arengu kõrgem aste, alles sel-
le teonimguliselt jätkuvalt. ³ Tootmise automa-
tiseerimine — see on masinate automaatsüs-
teemi kasutamine. Tootmisprotsessi automatische-
rimise peamiseks majanduslikuks eeldu-
siks on ulatuslik tööjaotus, tootmise
spetsialiseerimine ja ühelaadilise toodan-
gu massiline väljatulemine. Automatiseerimise
juures on kontrolli ja juhtimise funktsioo-

1 — К. Маркс, Альбом союзнамечених годов про-
мисл и индустриализации, Москва, 1958, стр. 18, лк. 419.

2 — Scalsamas.

3 — Технический прогресс, лк. 19.

mid kas osaliselt või täielikult antud seadmetele, mis tegelevad ilma inimes- te vahetu osavõtuta. Inimesele jääb üle ainult automaadi näimulaskmine, seisujätmine ning episoodiline kontroll ja ülevaatus.

Automatiseerimise ajalooline tähtsus tule- reb tehnilisest võimalusest asendada ihi- mese füüsilise ja psüühilise tegevuse nor- mid masinate tööga, hoida rohkem läb- jõudu ja tösta järsult tööviljakust.

Ühimaastel aastatel on rahvusvahelise disonussiooni näigus töötatud välja auto- matiseerimise neli põhitunnust:

- 1) suurem isoleeritud tehnoloogiliste protsesside koordineerimine ja ühen- damine. Tervivad konveiersüsteemid, nn. vooluliinid;
- 2) juhtimise ja reguleerimise tehni- na laienu kasutamine;
- 3) elektroonika vahendite kasuta- mine tervete tootmisprogrammide juhtimiseks;
- 4) vastastikune seotud informat- sioonialade automatiseerimine juh- timise, planeerimise, organiseeri-

nise ja kontrolli ülesannete lahendamiseks ettevalmistus ja teadete rahvamajandusele kandmine.¹

Enne arengus läbib automatiseerimise etapp: üksikute masinate ja agregaatide automatiseerimisest teadete masinate süsteemide automatiseerimiseni.

Tallem, et sotsialistlikku automatiseerimist plaanipäraselt juurutada, loodi NSL Liidu automatiseerimise ministereium, mille funktsioonid hiljem, tööstuse reorganiseerimisel anti üle Riiklikule Automatiseerimise ja Masinaehituse Komisjonile, mis asub NSL Liidu ministrite Nõukogu juures.²

Automatiseerimise kõrgema astme on kompleksne automatiseerimine - tehas-automatide loomine. Automatiseeritakse nõin operatsioonid, mis on soodud seadmete näimulaadumise ja seismajätmisega.

NSLKP praktilises tegevuses on teotmise kompleksile automatiseerimisele pöökatud suurt tähtsust. Kuigi ülemine

1 - Купин, Мещеряков, Проблемы автоматизации производства, Москва 1963, lk. 19-20.

2 - Султанов, lk. 69.

automatiseerimiselt ühendatud resolutsio-
nide algas juba 1938. a.¹, formuleeriti
Nõukogude XX kongressil esmakordselt selgelt
ning täpselt vajadus komplekselt auto-
matiseerida tootmine mõigis tööstusharudes.

Partei programm näeb ette, et lähema
20. a. jooksul toimub massilises ulatuses
tootmise kompleksne automatiseerimine,
misjuures ikka rohkem minnakse üle
automaatsekkidele ja ettevõtetele.²

Kompleksse mehhaniseerimise ja auto-
matiseerimise efektiivsus sõltub aga
sellest, kuihõrda on realiseeritud kaas-
aegse tehnoloogia saavutusi. See tingib
tootmise moderniseerimise, vananenud
sisseadme asendamise uuega.

Sisseadme moderniseerimise all mõis-
tatakse sinna konstruktiivset laadi
muudatuste sisseviimist, mis tõstavad
sisseadme taset ja parandavad ta
majanduslikku iseloomu. Sisseadme mo-
derniseerimine ei toimi mitte üksnes uue
sisseadme juurutamise, vaid ka vana
täiendamise teel. Eelise efekti annab
moderniseerimine seoses tööde automa-

1 — III sessioon, lk. 69.

2 — VI. Nõukogude programm, lk. 66.

tiseerimisega. Waagu selgub meemasel ajal tehtud avastustest, ärgustab kompleksne automatiseerimine, mis täiustatakse ka tehnoloogiat, end juba 1-2. a. jooksul.¹

Ilma teaduse saavutuste kasutamise ja praktilise juurutamiseta on aga mõeldamatute nii kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine kui ka üldse tehniline progress.

Teadus muutub selliste lihtsundlike nähtuste hulka, mis tekitab lihtsunnarengu kõrgimat avangustmit, alles tingitud tehnikarengu ja tehnilise progressi vajadustest. Tehnika seab teaduse ette uusi ülesandeid, mida teadus lahendab. Samal ajal on tehnika praktiliselt miteriumis, mis kontrollib teaduslike avastuste tõepärasust. Teaduslike avastused, aidates täiustada tehnikat, avaldavad oma kõrda mõju tehnilise progressi arengule.

Sotsialistliku majandussüsteemi tingimustes võimaldab teaduse alal toimuv progress laialdasemalt kasutada rahva huvides loodusrikkusi

ja - jõude, avastada uusi energiaid ning luua uusi materjale. Teaduse rakendamise muutub tootline jõudude kasu at sustavaus teguriks.¹

Uuena teaduse viljana auru pandino on tema lahutamatu sos rahva loora tööga, kommunistliku ülesehitustöö praktinaga, muutub teadus tootlikuks jõuks.

Kommunistliku ülesehitustöö praktinaga me maal aga näitab, et tehnilise progressi kasu pole meil ühiskonna ri aurujämudel olud ühesugune. See on tingitud sellest, et sotsialistliku tootmise esimestel etappidel ei saanud tehniline progress reaalipõhjustel alla mõikehaa-rou. Eriuvad majanduse haud alid erineva tehnilise auru tasimega. Kõigimende nohene ülemine uusima tehni-ka baasile ei tulnud mõne alla sa- muti ressurside, maadrite, maasalgse- te tootmisvahendite mällaldase tehni- se nohemuse puudumise tõttu.

Kuid tänapäeva amapäraus on see, et müid on meil olemas mõin võimalu- sed tehnika täiustamises ühealgseil kõi- gis rahvamajandushaudes.

Eespool toodu põhjal võib välja tuua tehnilise progressi viis erijooni.

1 - Ürdl. N LKP programm, lu. 115-116

nõimeerisemi laiakaardelise üleshitamise perioodil:

- 1) tehnilise progressi igapäevane, mõimehõlmas iseloon;
- 2) tehnilise progressi morganiseerimise murendamine;
- 3) uue tehnika pidu ja plaanipärase juurutamine mõimeidesse rahvamajanduse kandesse;
- 4) teaduse kasvav osa tehnilises progressis;
- 5) laiade töötajate masside osatüüme osavõtt tehnika, tehnoloogia ja tootmise organiseerimise täiustamisest.¹

Praktisime müüd lähidalt miimesel nõimeeristliku ühiskonna laiakaardelise üleshitamise perioodi tehnilise progressi erijoonel.

Töö tingimused sotsialistlikus ühiskonnas murendustavad üha enam mõimealdused isinsuse igapäevase arengus. Sotsialistliku tootmisviisi murendab meie maal töö vabane leoninguilise tegevuse, milles mõivad avalduda ja areneda igapäevselt inimeste anded.

1 - Токповени, к. 27.

Sotsialistliku töö on allinuks selliste jook-
te mujunemisele inimestes, nagu aktiiv-
sus¹ ja initsiatiivsus.²

Initsiatiiv on võimalik alles siis,
kui inimesel on küllaltalasele aene-
mid uue tunnendamise, oskus analüüsist-
da, näha ette muenduste tagajärgi.
Initsiatiiv kui isinsuse amadus mujun-
mis välja inimese elumogemuste põh-
jal ja teda on vaja järjekindlalt
arendada.

Et rahvas on ajaloo looja, et kom-
munisti ehitamine on rahva näite,
tema energia, tema mõistuse töö, siis
püstitakse partei programmis ülesanne
arendada töölise ja teenistujate ak-
tiivsusot, tõmmates need võitluse lan-
namatu tehnilise progressi eest.³

Mogemused näitavad, et seal, kus
järjekindlalt hooldatakse tehnilise
progressi eest, luuakse sellega ka töö-
tajate loominguliste otsinguteks enam
soodsamad tingimused.⁴

1 - Aktiivsus on inimese tegevdatud, ener-
gilise tegevus, loominguline osavõtt millestki

2 - Initsiatiiv on inimese võimete, loomingu-
ettevõtlikkuse vaba ja iseseisva ilmutu-
mine.

3 - V. NLKP programm, lk. 99, 130.

4 - С. И. Моисеев, Технический прогресс
и рабочий вопрос коммунистического
строения, Москва 1963., lk. 14.

Meie käsitlese puhul on eriti oluline rõhutada seda, et tehnilise progressiga vane tööline üha enam kasvab, vähetootlikum, monotoonne, niisalt spetsialiseerunud füüsilisest tööst. Elavri sõnu kasutades võib tööline müda tootmisprotsessi nõuade, selle asemel, et olla ta peamiseks agendiks.¹

Järelmõtt on parteiorganisatsioonide võitlus komplekse mehaniseerimise ja automatiseerimise programmide elluviimise eest ühtlasi võitlus ka selle eest, et avada töölistel need võimalused teiste funktsioonide täitmisel, nagu näiteks nende initsiatsiivsuse tõstmine töö- ja tootmise organiseerimise parandamise, tööprotsesside sügavamale mõistmise, tehnoloogia, töövahundite ja -viistade täiustamise alal.

Toodustava ja esmase tähtsusega asjaoluks on siinjuures see, et sotsialismi tingimustes, üldhoiduse ja spetsiaalsete tootmistehniliste teadmiste nõrgema taseme juures areneb üha enam vahetu tootmisega tegelevate

1 - Niidatud Mosjagini espool toodud teose järgi, lk. 4.

töölise intellentsaalu tase. Seda täen-
dab mas nõi sugi arjastu, et kui
1926. a. oli töötajate hulgas, kes tege-
lesid füüsilise tööga, vähem kui 1,5%
asuhaidusega töölisi, 1939. a. - 4,5%,
süs 1959. a. oli neid juba 32%.¹

Töötajate haidustime laseme tõus
aitab amamorda kaasa initsiatüvi
ja leidlikkuse ning suurema autüv-
use mujunemisele tootmisprotsessis.²

Nüüsis - tehniline progress on te-
gurias, mis muudab ka tootmis-
siseoste suhete iseloomu, kuna laie-
neb iga töötaja tootmisalaste funk-
tsioonide ning; kasvab tootmisprot-
sesside tehnilise ühendamise aste
ning sellel materiaalsel alusel muu-
tub ka tootmisrollentüvi iseloom.

Kui naum mujutas tootmis-
rollentüvi enesest tööliste hulka, kes
olid tegvad pükatud ja evaldi-
seruade tootmisoperatsioonide soo-
vitamisega, siis nüüd muutuvad
nad üha enam tööliste ühendu-
seks, mis teenindab rollentüüset
tootmist ja soovitab mitmesuguseid

1 - измерению, состав и развитие рабочего класса
красные уюны все союзные республики наем-
ные за 1959. 199, Москва 1961, № 62.

2 - lähemalt vt. Москва, lk. 14.

meruhaid tootmisprotsesse.

Kõik see aitab naasa kollektiiv-
suse arengule täps ning vastastiku-
se abistamise arengule inimeste seas²

Tehniline progress viib tootmisprot-
sesside ühiskondlikustamise unte
normide tekkimisele ja arengule,
kollektiivsele tööle, mis annab loob
vajalikud tingimused kommunistlikus
vastastikusus abius.

Tehnilisel progressil on seega kahe-
arengune iseloom. Ühelt poolt iseloomus-
tab teda konkreetne tööline jõudude,
eiti tehnika arengutase. Teiselt poolt
on tal konkreetne ühiskondlik isel-
loom. Mõlemad need mõjutavad
annab olulisel määral töötajate
tööse suhteid.

Kommunistliku ühiskonna materi-
aal-tehnilise baasi rajamine ja
kommunistlike ühiskondlike suhte ku-
june mine ne fundavad ühter ka
inimeste tööse suhteid. Materiaal-
-tehnilise baasi rajamisega luuak-
se tingimused loominguks, huvit-
lavaks, hingestatud ja meeldivaks

tööus. Sellega kaas kujuneb nõigil mees
inimestel wälja suhtumine tööse kui
inimese elu vajaduse. ¹

Partei ülesanne on muuta tehniline
progress töötajate südameasjaks, tõe-
ta nende loominguist ja tööalast
aktiivsust.

Nagu märgitakse WELKP 1959. a. juu-
niplenumil on kommunistliku üleski-
tustöö praegusel etapil võitlus tehni-
lise progressi eest nõigis rahva-
majandushaardes nõgu rahva üles-
anne ² ja nõiuse laendamise
taoliselt püstitatuna nõuab nõigilt
parteiorganisatsioonidelt suurt orga-
niseerimistööd, sest töötajate loomia-
ngulise initsiatiivi areng on lahutamata-
kult seotud kasvatusliku tööga.

Ja mida nõngem on ihihonnaka
liikmete teadlikkus, seda täielikumalt
areneb nende loominguiline aktiivsus
nii kommunisti materiaal-tehnilise
baasi loomisel, kommunistliku töö
normide arengus kui ka uutes suhtes inimeste vahel

Sega nõjutab töötajate loomia-

1 - H. Koger, kommunistliku töö liikumisest ja
kommunistliku töösuhtumise kasvata-
misest. Ahius ihihonnaka õpetuse õpetajale
ja lastele, Tartu 1963. a., lk. 28.

2 - WELKP lk. 1959. a. juuniplenum, lk. 14.

guline antiisus amanda tehnilist
progressi, alles tema aangu ühens elu-
lisus teguins.

elue ajastu esirindline tööliste
antiisuse iseloomulikumans joonus on
gi see, et nad mitte üksnes ei otsi
lahendusi nende ette seatud üldiste-
le ülesannetele, vaid et nad na-
ise tõstatavad uusi ülesandeid ja
atsivad sobivamaid teid nende üles-
annete lahendamiseks. Tööliste poolt tõs-
tatatud ülesanded amandavad riik-
liku tähtsuse, nende täitmine soodus-
tab tehnilise progressi aangu.¹

Taotuisuhete ja nende tähtsaima
elemendi - inimestevaheliste suhete aangu
taotuisprotsessis on vastastikusel su-
sio ühishoona taotline jõudude aangu-
ga. Tööliste loominguilise antiisuse
tõtte muutub nende töö sihipära-
semans ja on monnretselt suuna-
tud ühishoondlikum töö taotlikumuse
tõstmisele, tehnilise progressi nireu-
damisele.

Nõttes monnu parteiorganisat-
sioonide ülesanded tehnilise progressi

1 - М. А. Меньшикова, Улучшение условий
содержания работы. О первом и втором
новом работном, Москва 1963, №. 104.

alal, nõhutab NKP programm:

- teaduse ja tehnikaga progressi maksimaalne murendamine on tähtis üldrahvaline ülesanne, mis nõuab pidevat võitlust uute tehnikavahendite murema projekteerimise ja tootmisse võtmise eest;
- igali aundada tööliste initsiatiivi ja aktiivsust uute tehnikate läinustuste loomisel ja rakendamisel.¹

Ülaltöödust nõuandotet tehes võime murenda, et tehniline progress on ühiskonda edasimurevas jõuks. Tehnilise progressi muremast aurgust on huvitatud mõige laiemad töötajale kulgad, sest tehniline progress on selline tegur, mis võimaldab saamada nõrgemal tööviljakust. Kõige tööviljakus on amakonda jõuks, mis võimaldab lahendada meie ühiskonna ees seisvat põhilist ülesannet — rajada kommunisti materiaaltehniline baas.

Tehniline progress avaldab suurt

1 — Nt. NKP programm, lk. 68-70.

mõju tööle, muutes nii töö arvu, iseloomu kui ka organisatsiooni. Klaavad olulised erinevused vaimse ja füüsilise töö vahel. Inimeste tegevus tootmisprotsessis muutub loomingu-
lisem. Tööle on võimalik täiendada-
valt arendada oma loomingu-
võimeid, töö muutub inimeste seeksi-
sus vajadus. Iha enam soovib
kollektiivis osatähtsus töös.

Samal ajal avaldavad tööle olulised mõju tehnilisele progressi-
le, esnätt oma loomingu-
tööga, mis on suunatud tootmise edasi-
sele täiustamisele, komplekssele mekko-
miseerimisele ja automatiseerimisele.

Nendest põhimõtetest juhindudes
asunsime järgnevalt analüüsima Tarku-
linna parteiorganisatsioonide tege-
vust.

II peatükk

Tartu linna

parteiorganisatsioonide kogemusi
võitluses tehnilise progressi kiirendamise eest

Nagu me esimesest peatükist nägi-
me on tehniline progress meie ühiskonnas
ühnes olulises teguriks, mille elluviimise
ga tagatakse meie maa es sisevate
üksannete täitmise kommunisti materiaal-
-tehnilise baasi rajamise alal. Samuti soo-
dustab ta töötajate initsiatiivi ja aktiiv-
suse arendamist. Sellest tingituna koolit-
ab partei pidevalt tehnilise progressi
kiirendamise eest.

NSV Liidus teinuna peab tööstus-
toodangu kogumakt viitkord suure jooksul
suurekema ligikaudu 80% võrra ja
töövõime tõusma 45-50% (ühe töö-
taja kohta aastaselt). Tartu

1- NSV Liidu XXI kongressi resolutsioon sm. N.S. Hruštš-
šovi ettekanne "NSV Liidu rahvamajanduse kool-
rollarand aastail 1959-1965" põhjal, Tallinn
1959. a, lk. 10 ja
N.S. Hruštšev, ettekanne NSV Liidu rahvamajandusele XXI
kongressile, lk. 42

linna tööstuses on prognooditud kasvumiss ette nähtud 92,5% ja töövõimuse kasv eiga töötaja kohta arvestatuna 1,5 korda.¹

Luga on Tartu linna ühisandmed toodangu kasvumiss abal ühikudulisest keskmisest 12,5% suuremad. Töövõimuse kasvumiss on enam-vähem võrdne.

Kõige efektiivsemaks tees põistitalud ühisannete läitmisel on tehnilise progressi kiirendamine ja selle alusel töö tootlikkuse suurendamine. Nende ühisannete läitmine sõltub tehnilise progressi arengust meie linnas. Selõttu peabki Tartu linna parteiorganisatsioonide juhtimistegumises õhel kesksetest nõhtadest olema tehnilise progressi kiirendamise ning töötajate aktiivsuse suurendamise probleemid.

Tehnilise progressi mõistumiss on EKP Tartu Linnakomitee spetsiaalselt arutand ammõ plannimissel (3. jaan. 1962. a., 13. märts 1963. a., 29. okt. 1963. a.), mahel aktiivipäeval ning maal kürao istungitel.

1 - EKP Tartu Linnakomitee juoksu aktiiv, plannimiss protokoll nr. 2., 3. jaan. 1962, lk. 2.

Plenumite nõunemitsumisele on ettevalmistatud pikaajaline eeltöö parteiorganisatsioonides. Nii tehti antüüripäeval, mis toimus 22. sept. 1961. a., varaselt parteiorganisatsioonidele teatavaks, et praegu valmistab partei linnaomite järgi nõudsele plenumile ette ühisest tehnilise progressi olukorrast linna ettevõtetes.¹

Nadurõetud otsused suunati linna parteiorganisatsioonide peamine tähelepanu kompleksile mehhaniseerimisele ja automatiseerimisele, ratsionaliseerimistöö antüüripäevale ja tööstuste insener-tehniliste töötajate ning majandusjuhtide osatähtsuse suurendamisele tehnilises progressis.

Asudes tehnilise progressi alal tehtavad tööd vähemalt vaatlema, peatuseme mõigepaalt uue tehnika juurutamisel kui meie avates mõige tähtsamal, sest ilma uue tehnika juurutamiseta poleks me tehnilist progressi. Uue tehnika juurutamine võimaldab tootmisprotsesside kompleksset mehhaniseerimist ja automatiseerimist.

1 - EKRP Tartu Linnaomite juures arhiiv, antüüripäeva protokoll nr. 1, 22. sept. 1961. a., lk. 10.

Nii nõukas EKP Tartu linnakomitee plenum (3. jaan. 1962. a.), et just mehaniseerimise madal tase muutub mas Tartu tööstusettevõtetes tõsiseks takistuseks töömiljoni edasisele kasvule. Tänuks näiteks Tartu Sparda-diehituse Tehase. Kui mehaniseerimise tase riimetatud ettevõttes moodustas 1959. a. vaid 30%, siis seitse aastaku lõpus peab ta kasvama 75%-le, müühtööstuses 30%-lt 60-90%-le.¹

Nende ülesannete täitmiseks on Tartu linna ettevõtetes koostatud uue tehnika ja esirindliku tehnoloogia juurutamise plaanid, mille-des rajastub uute masinate kasutuselevõtt, tootmise mehaniseerimine ja automatiseerimine.

Nii on tehases „Nõel“ 1964. a. kinnitatu uue tehnika plaani kohaselt ette nähtud valmistada katse-seria mudulipanne masinaid SNR-2.² Uute masinate äigraegse tootmise juurutamise nõuval pööratakse tehases senisest enam tähelepanu

1 - EKP Tartu linnakomitee jooksev aktiiv, plenumi protokoll nr. 2., 3. jaan. 1962. a., lk. 2.

2 - Seal samas, lk. 39.

walmistatawate põllutöömasinate enespluo-
tatsiooniliste amaduste parandamiseks,
nende töökindluse tõstmisele.¹

Uue tehnika juurutamine toimub
Aparaaditehases rahus suunas:

- 1) uude aparaatide väljatöötamine, väljalastawate aparaatide moderniseerimine ja nende tootmise juurutamine;
- 2) tootmisprotsesside mekhaniseerimine ja automatiseerimine, uude progressiivsete tehnoloogiliste protsesside kasutuselevõtt ja sisseade moderniseerimine.²

Mõnedes ettevõtetes, nagu näiteks tehases "Rõit" on välja töötatud aastaks 1963 - 1970. a. tootmise komplekse mekhaniseerimise plaan, mille realiseerimisest oleub edasine normaalne töö.³

Autoremonditehas nr. 3 kuulati 17. jaan. 1962. a. toimunud parteikoosolekul direktori ettepanek, Tehase ülesanded Nõukogu XXII kongressi otsuste täitmisel, mille põhjal vastuvõetud otsuses märgiti, et põhi-

1 - EKRP Tartu linnanomitee juonise arhiiv, antüümpäeva protokoll nr. 1, 3. jaan. 1964. a., lk. 9

2 - Aparaaditehas nr. 3 parteikoosoleku protokoll nr. 1, 13. nov. 1963. a.

3 - EKRP Tartu linnanomitee juonise arhiiv, antüümpäeva protokoll nr. 1, 3. jaan. 1964. a., lk. 9

lisens ja tähtsamas ülesandeks on tootmise mehaniseerimine ja automatiseerimine, uskindline tehnoloogiliste protsesside juurutamine ja sisseade moderniseerimine.¹ Nüba järgmisel parteikonsolel (27. märk. 1962.a.) kuulati ära plaanstruktuuri ettepanne vastuõetud otsuste täitmisest. Ettepanedes märgiti, et eelmise aasta uus tehnika plaan täideti, kuid vaatamata sellele siin on töökäsiid puudusi mehaniseerimise ja automatiseerimise osas.²

1962.a. siigisus oli espeel nimetatud otsuste täitmise tulemusena muudetud paremaks tehasesisest transporti.³

3. jaan. 1962.a. pleenumil märgiti, et parteiorganisatsioonide osa on uus tehnika juurutamisel tõusnud. Parteiorganisatsioonid kontrollivad uut tehnika plaanide täitmist ja nõuavad majandusjuhtidelt nõuandatu elluviimist. Tehastes organiseeritakse uut tehnika kasutamise ühisnondiline ülevaatusi.⁴

1 - Autorenonditshase nr. 3 juoksu arhiiv, partei-
neoseelinnu protokoll nr. 6., 17. jaan. 1962. a.

2 - Sealsamas, protokoll nr. 7., 27. jaan. 1962. a.

3 - "Edasi", 14. nov. 1962. a.

4 - EK P Taitu Linnaomitee juoksu arhiiv,
pleenumi protokoll nr. 2., 3. jaan. 1962. a.

Tehases, "lõid" kasendati kommunistide kontrolli uue tehnikaga juurutamise üle. Sellele tööle tõmmati naasa ka nõukoguliorganisatsioon.¹

Aparaaditehases kontrollitakse uue tehnikaga aastaplaanide täitmist. Uue tehnikaga töötajate ametiaasta lakkustel tehki parteiorganisatsioonil, tõmmates uue sisseade valmistamise planeerimisele naasa laiu tööliste ringhõlmi. Töölistega vesteldakse uue tehnikaga kasendamise üle.²

Komplekse mekhaniseerimise üldisest sõlmisimusest on muutunud laadimistööde mekhaniseerimine. Laadimisel valmistab raskesti tänapäevane nõuetele mittevastav mekhaniseerimise aste ja töötajate nappus. Nii kuulub näitsi laadimisel 15 000 tellise väljaladumiseks 60-tonnilisest raagnist ühel mehel keskmiselt 6-7 tundi.³

1961. a. maasid näitens tööstusettevõtetel auto baasile laadimistööde puudulikust mekhaniseerimisest ja organiseerimisest tingituna trahvi 31375 rub.⁴

Samal ajal on parteiorganisatsioonid teinud laadimistööde mekhaniseerimiseks

1 — "Lõid" juonise arhiv, lakkust parteiorganisatsiooniprotohell nr. 8, 16. I 1962. a.

2 — Apparaaditehase juonise arhiv, parteiorganisatsioonilang: "protokol" nr. 12, 27. III 1963. a.

3 — "Edasi", 9. I 1962. a.

4 — "Edasi", 21. II 1962. a.

mõningate etteõtetes müllaltki tähelepa-
muutaarset tööd. Kui Taitu Kaubajaamas
laaditi 1960. a. mehhanismidega 45% kõi-
gist neostest, siis 1961. a. oli see arv
57% ning 1962. a. 60%.¹

Ka abitööde mehhaniseerimisele ei
pöörata tihhti mingit tähelepanu, kuna
osa majandusmehi ei tegele kompleks-
se mehhaniseerimisega, Tegelikult ei
tokino abitööde mehhaniseerimine puu-
duda ühegi tehase tööplaanidest.²

Autoremonditehasis on vasutusele
võetud rida abinõusid abitööde meh-
haniseerimiseks.

Uue tehnika kui ka laadimis-
ja abitööde mehhaniseerimisega tege-
levad tehastes uue tehnika insenerid.
Prakt. nende tegevusvad uue me-
hhanika juurutamise osakonnad. Naha-
ja Jalatsinombinaadis kuulub sinna
neli insener-tehnilist töötajat ja seitse
töölist,³ Aparaaditehasis koosneb uue
tehnika juurutamise grupp üheksast
inimesest.³

Nähtub, et Taitu etteõtetes on

1 - "Edasi", 21. II 1962. a.

2 - "Edasi", 14. XI 1962. a.

3 - EKRP Taitu Linnakomitee jooksva arhiivi,
plenumi protokoll nr. 2., 3. jaan. 1962., lk. 40.

uue tehnina juurutamisel nii mõndaagi ära tehtud.

Uue tehnina aastaplaanide täitmisele on kavatud naasa tömbama selmisest enam töötajaid, moodustatud ühiskondlikel alustel töötavaid uue tehnina juurutamise osakondi ja grupe. Kõhjus on nendest osavõtt seni uue näinseavulise. Kuigi päevanordes on mõetud tähtsad probleemid, nagu uue tehnina juurutamine, ab- ja laadimistöde mekhaniseerimine, ei ole EKP Tartu Linnakomitee müllal dasell tähelepannud pööranud nendes misimustes vastu mõetud otuste täitmiselle.

Uue tehnina juurutamise ühes tähtsaks osaks on selle tehnika propaganda. Kõimase esmärgis on selgitada mõine uut, mida annab naasaegne teadus, aga ka seda, mida on saavutatud naabutehastes uue tehnina juurutamisel. Sellest sõltab tihti tehniline progress antud töötöigus.

Kuni 1955. a. püüdis Tartu linnas tehnina propagandaalane uskus. 1955. a. II poolel organiseeriti PTT L L Tartu linnas-

Analüüsesides Tartu linnas tekkivad tööd teadusliku- tehnilise propaganda alal, otsustas 29. okt. 1963. a. toimunud EKLP Tartu Linnaomitee plenum, nõustada ühingu "Teadus" linnaosakonda, partii ja a/sü organisatsioonide parandama majandusala- te teadmiste propagandat, korraldama ettevõttes õnnoomiaalaseid loenguid, or- ganiseerima vastavaid saateid ettevõtte raadiosõlmelaudadele.¹

Samuti tehti ühingu "Teadus" linnaosa- nonna juhatusel ühisandus laiendada ühingu tehnikanõunogu koosseisu ja funktsioone ja muuta ka tehnikamajandus- nõunoguks.²

Tehnikanõunogu tööplaanides on ette nähtud asutada tehastevaheline kogemuste- vahetamise koostööde mehhaniseerimise ning transporttööde alal, mille mahajää- mus on töötajate arvuse tõuse põhiliseks pidurdavaks lihtsate tehnilise progressi kiirendamiseks.

Keostöö "Edasiga" on laiunud 4 loominguilise mõtlemise skeemiks,³ mis

-
- 1 - EKLP Tartu Linnaomitee juures arhiiv, plenumi protokoll nr. 1. 29. X 1963, otsus punkt 10
 - 2 - Soalsamas (rahjans, on see punkt otsustat täitmata).
 - 3 - Aruanne ühingu "Teadus" Tartu linnaosakon- na tööst 1962-63. a.

on mulgenud antiise arutluse õhkonnas. On arutatud nii tehnilise progressi üldisi küsimusi, mitmesuguseid meetodilisi probleeme usinoline kogemuse vahetamise ringtöötajate loominguilise initsiatiivi ja antiisuse tõstmise abalt. Klubiõhtute materjalid avaldatakse ajalehes "Edasi" ning nende põhjal töötab tehnikarõunogu välja oma jaoks vaid tööplaan. ¹

Tehnika propaganda võib olla kolme laadi:

- 1) suusõnaline;
- 2) praktiline kogemuste edasiandmine;
- 3) trümmistes.

Tehnikarõunogu on norraldamud ettevõtetes elanikkonnaga koostumisi, klubiõhtuid ajalehes "Edasi" loominguiliste koostumiste klubis. Seminaridel on arutatud mitmesuguseid organisatsioonilisi ja meetodilisi küsimusi, nagu näituse propagandatööst ettevõtetes.

Koos trümmi organisatsioonidega on tehnikarõunogu norraldamud kolm konverentsi. Seal on arutatud progressiivse tehnoloogia juurutamise probleeme, insener-tehnilise personali osatähtsusest tehnilises

1 — Nõustusest Tartu tehnikarõunogu esimehe sm. Kitslaid'iga.

progressio ning ühiskondline organi-
satsioonide osa tehnilises progressis.
4. okt. 1962.a. andasid Tartu insenerid
oma ülesandeid soses kommunisti-
mi. materiaal-tehnilise baasi loomis-
ga, normistades need ülesanded kirj-
jas, mis saadeti N. J. Zagladale ja
G. D. Leonovile.¹

Tehnikanõunogu poolt norraldata-
vatest nõuereentsidest ja nõupidamis-
test võtavad osa ka vabariigi teis-
te linnade ja vennesvabariikide esin-
dajad. Es pool nimetatud üritustele os-
tavad kaasa EÜSR Rahvamajandus-
nõunogu, vabariigi ministriümide
ja EÜSR Ministrite Nõunogu juures
asuva Kõrgema- ja Kesmerihoidusekou-
tu vastavad spetsialistid.²

Seminari, nõupidamisi ja loengu-
tsükleid on norraldatud 1962-1963.a.
jooksul nomen ühensa,³ mis aulta-
ti selliseid probleme, nagu „Teot-
mispedagoogia ja psühholoogia“, „Tea-
duselt praktinale“ jt.

Seminariile ja nõuereentside orga-

-
- 1 - Kiri minnitati EKP Tartu linnakomitee poolt
 - 2 - Vestlusest Tartu Tehnikanõunogu esimehe
sm. Ritslaidiga.
 - 3 - Aruanne ühingu „Teadus“ Tartu lõuna-
osakonna tööst 1962-63.a.

niserimine on mejuunusid uueks ja
miljonaus töönoomis, mida on abstar-
kunas juurutada ühingu „Teadus” his-
to; seitsionide tööse.

Kõrvalt suusõnalise propaganda-
ga on olulisus tehnikas propageeri-
mise vahendius prautiline nojemuste
edasiandmine.

Nii on Naha- ja Jalatsinombinaadi
liinimegrupis tehniline propaganda sum-
matud progressiivsete materjalide juuruta-
mise misinustele, on antud edasi tüiste
tehaste nojemusi (Leningradi „Skorokhod”,
Moosva, „Burevestnik”, Kaunase „Kauda-
nas Spalis” jt.).¹

Schanombinaadis aitati progressiivse
tehnoloogia misinusi ja kvaliteedi tõst-
mise usinollinne nojemusi. Samuti on
organiseeritud koos Nabaviikliku Teaduslik-
-Tehnilise Propaganda klubi ja Tartu filiaa-
liga nohtumisi Leningradi ja Lää vast-
vate etteuõtete töölistega, mis jagasid oma
töönojemusi.²

Autaunonditkases minnistati vähenno-
jemusid töölistel kvalifikatsioonitõst-
mise esmärgil nojemumate juurde.³

1 - B. Pumeraväg, 0 uokker nymek, lk. 4.

2 - Sealsamas, lk. 4-5.

3 - Sealsamas, lk. 5.

Tähtsaks tehnilise progressi kiirenda-
mise alal tehtava töö propageerijaks on
ajaleht „Edasi“. Ajaleht „Edasi“ on saanud
oma ülesandeks une tehnika ja tehnoloogia
juurutamise propageerimise, seunna-
tes ettevõtkeid selles töös.

Ajaleht „Edasi“ on pidevalt propageeri-
nud automatiseerimise tähtsust. Mehhaani-
suse alal juhib „Edasi“ tähelepanu
abitööde mehhaniseerimisele.

Pidevalt on tegeldud tootmisultuuri
muutustega. Nii oli „Edasi“ vabariigis es-
mene ajaleht, millele nimetatud muudatus
näsitleva kannas. 1961. a. detsembrikuus
avati teema „Meistri osa tehnilises prog-
ressis.“

Süsteemipäraselt on näsitletud mitmesu-
guste ettevõtete nojemise tehnilise progressi
kiirendamisel, millist probleemistiku val-
gustades peab ajaleht eriti tähtsaks,
et informatsioon oleks operatiivne ja
ammendav.

Käsitletud on inženeri osa tehnilises
progressis, samuti ka õnakuinna ja
tehnilise progressi vahurorda.¹

¹ — Vestlusest ajalehe „Edasi“ koostuvasanone
juhataja st. Muisga.

Üldalt oodust nähtub, et tehnikas propa-
ganda alal tehtava töö reorganiseerimise
oli õigeaegne. Edasialususeks tuleb
pidada kollektiivset tööd. Propagandistlikku
kollektiivi kuuluvate liikme-
gruppide esindajatest on üle 90% kõrge-
ma haridusega ning suurte töökoor-
mustega. Tihe kontakt on saavutatud
koolide ja teiste alade spetsialistidega.

Tehnikanõunogu ja temaga hõlmatud
tehnikala propagandat viljevate
organisatsioonide töö on leidnud
tunnustust nooru vabariigis. Tööd
on märgitud meedia jaanduses ning
vabariiklikul konvulentsel ja ühingu
„Teadus“ VII Üleliidulisel plenumil 10. sept.
1963. a. NSKP Kesknõuete ideoloogilise
töö osakonna juhataja N. I. Saastikovi ette-
panes. ¹

Tehnikanõunogu töö kohta on muu-
tatud aruandeid EKSP Tartu linna-
nõuete büroo, ühingu „Teadus“ vaba-
riikliku juhatause noolele. Tehnikanõu-
nogu tööde hinnati positiivselt, mis märgituna

¹ - Aruanne ühingu „Teadus“ Tartu
linnaosakonna tööst 1962-63. a.

et tehingu Tartu linnaosaonnan pool-
mel naugetlmi nõine tektud. Pole rasu-
tatud nõini võimalusi tehnika propagan-
da, eriti eskindlike nozemuuste levitami-
sel. Linnegruppide ülesanded on senisest
enam nämata tööeskindlas: tehingu
liikmetens ja ahistada mid propagan-
datöö's.

Tähtsat osa uue tehnika juurutamisel
ja propageerimisel omab insener-tekni-
like personal, kes on saanud vasta-
va ettevalmistuse riikaiduse näel.

Tehniline progress kaasajal on nõinva-
tu nozu insener-tehnilise personali aktiiv-
se osavõtuta. Yuba N. I. Lenin kirjutas:
„Pange tööle rohkem insenere..., õppige
milt, kontrollige nende tööd, muutue
kongressid ja nõupidamised mitte mi-
tingupidamise organitens, vaid majan-
duslike edusammude kontrollimise orga-
nitens, misugustens organitens, kes nõin-
sime tõesti õppida majandustliku üleschi-
tuotööd.“¹

EKP Keskkomitee V plenum, 30. juunist
1961. a, mis annab tootmisalase intelli-

1 — N. I. Lenin, töppõna rahvakomissaride
nõunogu tegevuse kohta istatud aru-
ande puhul, 3. detsembril, Töösed, 31. ud., lk 476.

gentsi küsimusi ja nõustas oma otsus-
tes: „... igati auandama insener- tehnilise
personaliga tehtavad tööd, igati auanda-
ma nende initsiatüüvi, suunama spetsia-
listide jõud nende ülesannete lahendamise-
le, mis on seotud tehnilise progressi
müundamisega tööstuses..”¹

EKP Keskoonitue V plenumi otsused
arutati läbi EKP Tartu Linnaonitue na-
he plenumil (3. jaan. 1962. a. ja 13. märts
1963. a.). EKP Tartu Linnaonitue VII plenu-
mil (13. märts 1963. a.) märgiti, et linna
tööstusmõtetes on enam kui 1280 inse-
ner- tehnilist töötajat. Neist nõrgema ka-
hidusega 310, keskahidusega 400 ja prak-
tilised 570.² Kuna $\frac{1}{3}$ insener- tehnilisel
personalil on nõrgem kahidus, otsustas
plenum „tõsta otsustavalt nõudlikkust
insener- tehnilise personalil kui kollekti-
vi ideoloogi ja tootmisalase juhi ja
masvataja suhtes, saavutama seda,
et noogu insener- tehniline personal
asuks ... riialasele enesetäiendamise-
le.”³

1 - EKP Tartu Linnaonitue jaonuse arhiiv,
EKP Keskoonitue V plenumi otsus.

2 - EKP Tartu Linnaonitue jaonuse arhiiv
plenumi protokoll nr. 1, 13. III 1963. a., lk 10-12.

3 - Svalsamas, lk. 62.

Inga on EKP Tartu linnaonitsee pooll töstatatud üks insener- tehnilise personali kvalifikatsioonie töstüise probleem. Kuidas tööstusettevõtted tulevad toime nende ette seatud tehniliste niisemuste lahendamiseega, see oleub paljii ettevõtte insener- tehnilisest personalist, nende kvalifikatsioonist ja ettevalmistusest.

Kõigipoolt asunsime vaatama, kuidas Tartu linna ettevõtted on valmistatud inseneridega. Arvutuste kohaselt tuleb meenimiselt ettevõtte iga 17 töötaja kohta üks insener. Tüestest paunne on inseneridega valmistatud Aparaaditehas, Vaha- ja Jalatsinombinaat ja "Eesti Energia" lõuna Kõrgpingevõrgud.

Samal ajal on aga tööstusnombinaadis "Aung" ainult üks insener 112, valmistamis 39 ja õllitehases 24 töötaja kohta.¹ Su on ilmselt mittemüllaldane. Tartus tuntakse puudust tootmisalase ettevalmistusega inseneridest, tehnoloogidest ja meestruktoritest (metallitööstuse ettevõtetes) ning insener-mehhaanikutest ja energetikutest

1 - Inseneri osa tehnilises progressis, Tartu 1963. a., lk. 10.

(toiduainete ja energiatööstuse ettevõtetes).

Kui lähemalt vaadelda inseneride vihkaidust, siis ei ole siin pilt naugelt- ni hea. 648-st inseneri ametikohta oluast töötajast on nõrgem haridus ainult 234 e.¹ Need arvud näitavad, et Tartu linnas on suur puudus diplomaaritud insenerideest, mistõttu nende ametikohtadel töötas 261 tehnikut ja 183 praantikut.²

Haridusliku taseme järgi inseneride osa on olukord parem „Eesti Energia“ Lõuna kõrgepingeõhkuudes, kus mõigil 32 insener- tehnilisel töötajal on kas nõrgem (13 töötajat) või lõpetamata kõr- gem või vihkaidus (19 töötajat), kus- juures 19-st õpivad kolasi 13. Lita- nomikinaadis on nõrgema- ja keskriha- ridusega 90% insener- tehnilist töötajat, postuast nr. 32 ja Aparaaditehasis 80%.³

Tiistes ettevõtetes on vastav protsent tunduvalt madalam, autobaasis nr. 20 on aga mõigist 25%-e insener- tehnikot töötajatest nõrgem- või keskriharidus.

1 — Inseneri osa tehnilises progressis, lk. 13

2 — Svalsamas.

3 — EKP Tartu Linnakomitee juoksu aktiiv, plenumi protokoll nr. 1, 13. III 1963. a., lk. 10j.

Osa Taitu insener- tehnilisest personalist on äigusti am saanud tööst- oma tradimiste suurendamise vajalikkused. Nii õppis kõrgemates õppeasutustes 1962/63 a. naugõppe tul 83, tehnikumides 58 insener- tehnilist töötajat.¹ Enam kui 750-st praktikumist õppisid naugõppe tul tehnikumides aga ainult 123 (s.o. 1/5 praktikumitest). Paalel praktikumest õpivad naudbitasutaodete tehases, hammivabrikumist ja khaanombinaadiist.

Subamatult halb on olukord H. Klidmanni nim. tüüminojas, kus 37 praktikumist ainult 1 õppis, autorenouiditehasis 36-st üks praktik.²

Laadeldes insener- tehnilise personali kvalifikatsiooni tõstmise teid, tuleb nõigipalalt mainida, et väga tähtsaks kvalifikatsiooni tõstmise vormiks on kõrgemate õppeasutuste ja tehnikumide juures toimuvad stationaarsed ja naugõppe kursused. Kutsealase kvalifikatsiooni tõstmise kursustel iustetumtide ja TRÜ juures õppis 1962. a. 61 diplomeeritud inseneri, tehnikumide juures 50 tehnikumist.³

1 - Inseneri osa tehnilises progressis, lk. 17.

2 - SXP Taitu Linnanoomitee juoksu arhiid, pleuumi protanell nr. 1, 13. III 1963 a., lk. 10-12.

3 - Inseneri osa tehnilises progressis, lk. 18.

Rehusti osavõtjaid inseneride meelifi-
natsiooni tööstuse mürsustest eli lihanoni-
kinaadist - 24, aparaaditehasest - 17,
mahanonikinaadiot - 12.¹

Tehnikute meelifinatsiooni töötamine
on moodustatud Tartu Aparaaditehase juu-
de 15- liikmeline grupp, mis töötab tehni-
kute programmi alusel.² Autoremunditeha-
ses on aga organiseeritud kõigile inse-
neridele äärmisearing, kahes grupis, vas-
tavalt osavõtjate haidusele.³

Suure organisatsioonilise töö tulemu-
sena alustas Tartus 1962. a. oktoobrikuul
tööd 25 nõukogu äärmisearingi,
19 algastme majandusnooli ja 21 nõuk-
kogu äärmisearing seminari. Kokku 63
teadmiste täiendamise algannest, mis
on 3 nonda rohkem kui 1961. a. Wende
ringide ja seminariide tööst võttis
osa 150 inseneri. Peale selle amandas
majandusalaseid teadmisi GKP Tartu
linnanomitee klausiooni-Seminaris
õhtuüliksoli majandusteaduskonnas
34 inseneri. Üldse õppis aga õhtu-
üliksolis 70 inseneri.⁴

1 - Inseneri osa tehnilises progressis, lk. 18.

2 - Meelusest Aparaaditehase plaaninomi-
joni juhatajaga Sm. Hallistiga.

3. - "Edasi", 16. XII 1963. a.

4. - Inseneri osa tehnilises progressis, lk. 20.

Insener- tehnilise personali kvalifi-
katsioonide tõstmise nõuad asetab par-
ti suurt tähelepanu täbliste seltmairin-
gi laiendamisele ja teadmiste suurenda-
misele, seega maadrite ettevalmistamisele
iltsel.

Selles tehnilise progressi suurenenisega
omandas töötajate kvalifikatsioonide
süsteemilise tõstmise ühtsanne väga
suur tähtsus. Elida nõrgem on
töötajate kvalifikatsioon ja haidus,
seda sügavamale tungivad nad teh-
nilise progressi olekuse, seda rohkem
müstavad nad taotmise auugu prog-
ressiivsed tendentsed ja nad saavad
täielikumalt ja mitmemessemalt rase-
dada taotmisse nõine mit.¹

Mittlenüllaldane, madal kvalifikat-
sioon umanditööliste hulgas oli näitus
ilks põhjusel, mis 1962. a. jaosul
neostati Apavaaditehasis 1449 pra-
gianti 15100 mit summas summas.

Et Tartu linna ettenõtetes pole töö-
liste kvalifikatsiooniga nõie norras,
näitessid kasvõi Ehitusmaterjalide tehase andmed.

1 - "Edasi", 3. XI 1962. a.

2 - "Edasi", 38. I 1963. a.

Mü ei omanud 1963. a. ehitusmater-
jalide tehases 1060 täblist 8-kl. kaudust
192. Ühist omas:

4-kl. kaudust - 25

5-kl. kaudust - 25

6-kl. kaudust - 54

4-kl. kaudust - 83.¹

Üldse ei oma nimetatud ettevõttes
mehkaidust umbes 600 täblist. Õhtu-
koolides õppis ainult 37 töölist²; millist
asjasse ei saa pidada normaalses.

Partiorganisatsioonid mitistatüü-
koostati naadri väljajõppe täbplaau,
et parandada olukorda naadri H-
maingis laiendamisel, mille täbliste
ettevalmistamisel ja töölisnaadri ma-
lifinantsiooni tõstmisel. Samas on
määritud inimesed, mis teostavad
neutrolli edasiõppijate üle õhtukooli-
des.²

Positiivsus tuleb pidada seole,
et nimetatud ettevõttes hakkasid ühis-
kondlikud organisatsioonid tegelema
naadri üldkõrvaldusliku taseme tõstmisega.
Ühiskondlike organisatsioonide esindajad
teostavad neutrolli ja peavad sidet

1 - EKP Tartu Linnaonitite juhusel arhiiv-
plaanid protokolli nr. 2., 29. aul 1963., lk 22
2 - Sealtsamas, lk. 39.

töölisnoorte noolidega.¹

Aparaaditehasel parteiorganisatsioon analüüsis ühe nörd kuuks kaadri väljaõppe küsimusi. Koos ühismendline organisatsioonidega teeb kaadri väljaõppe insener välja esin vaid poodusi, tehes amapoolseid ettepanemuid nende liividerimiseks.² Üldse õpib praegu pa-noustruktuuri osanonna töölitest noolides 6 ja kvalifikatsioonitööstuise kursustel 14 inimest.³

Tellers, et ettevõtteid paremini va-rustada insener-tehnilise personaliga on eriti viimastel aastatel hakatud prantiseerima spetsialistide ettevalmista-mist õppeasutustes ettevõtete nuluul.

1962/63. õppeaastal õppitehaste stipendiaati-dena nõrgemates õppeasutustes 61 ja tehnikumides 8 inimest. Kõige rohkem stipendiaate oli Aparaaditehasel - 13, Sahanombinaadil - 7, kummi- ja alu-miiniuimivabrikul - 6 inimest. Samal ajal oli „Arengul“ - 2 ja õlliteha-sel ainult 1 stipendiaat.⁴

1 - EKRP Tartu Linnaonimitee juoksu arhiiv, kareo istung; protokoll nr. 39, 6. märts. ku. 27

2 - Aparaaditehase juoksu arhiiv, partineeso-uhu protokoll nr. 2, 14. XII 1963. a.

3 - Aparaaditehase juoksu arhiiv, partibüroo istung; protokoll nr. 5 II 1964. a., ku. 14

4 - Inseneri osa tehnilises moorusis, ku. 11

Kui Tartu ühikud ei taha sal-
tuda tulevikus kasesse olukonda spetsia-
listide osas, siis peavad nad senisest
enam suunama töölisi stipendiaatidena
nõrgumale õppeasutustele.

Näga tähtis insener- tehnilise perso-
nali töös on nende antud osa
Teadusliku - Tehnilise Ühingu alorganisat-
sioonide (edaspidi TTE - ll.) tööst, mille
naude insener- tehniline personal saab
avaldada oma loominguulist initsiatiivi
ja aktiivsust.

Kõigi TTE alorganisatsioonide loomün-
guline initsiatiiv on suunatud tehnilise
progressi kiirendamiseks ning teaduse ja
tehnikas saavutuste juurutamiseks rahva-
majandusse.

Tähtsusettemõtles seisneb see kaasamis
uut tüüpi masinate, mehhanismide, sead-
mete ja materjalide tootmise arenda-
misel, samuti tootmisprotsesside meha-
niseerimise ja automatiseerimise plaan-
ide täitmisel. Samuti ka eskindli-
ku tehnoloogia kasutusele võtmisel ja
tööviiside plaanipärase täitmisel.
Nende ülesannete täitmise on lüli-

kuud ka Tartu linna ettevõtte JTÜ algorganisatsioonid.

Teaduslik-Tehnilise Ühingu algorganisatsioonid on loodud Tartus 12-s ettevõttes. Algorganisatsioonid on üldiselt elujõulised. Nende liikmete arv moodustab töötajate üldarvust 7-10%. Aparaaditehases on see arv 4,1%, mehaanikaos 4,6%, kammivabrikus 9,6%. Ühise-
✓ me- tehnilise personali osavõtt JTÜ algorganisatsioonide tööst on aktiivne, moodustades algorganisatsioonide põhivõime (75-85%)¹

Zärkuvalt peatunime Tartu Aparaaditehase JTÜ algorganisatsiooni töökoostustel.

Aparaaditehase JTÜ algorganisatsiooni kuulub üle 80-liikme. Algorganisatsioonil on kindel koht tehases tehniliste ülesannete lahendamisel. Alates 1963.a. mehaanikaos täidab JTÜ algorganisatsioon ka tehnikanoorsoja funktsiooni. Suja arutas tehase JTÜ algorganisatsioon oma noorsooametel uute toodete katseensiplaane natutamise tulemusi, uue tehnika plaani täitmist, tehase

✓ aauguperspektiive jt. määramisi.

ITÜ algorganisaatsiooni poolt moodustati komisjon uue tehnikaplaani täitmise kontrollamiseks. Komisjoni auhind keha ettepanemise tehase tehnilise taseme tõstmiseks, uue tehnikaplaani rakendamiseks. 3-4 nädala aastas suunatakse algorganisaatsiooni liikmeid loominguliste komandurite juhtesse tehnilise määramise lahendamiseks. On tutvustatud Leningradi ja Kiievi ettevõtete automaatsipinnade juhtimise detailide töötlemise tehnoloogiat.

Taitu Aparaaditehase ITÜ algorganisaatsiooni nõukogu esimees pidas nende töö kõige suuremaks puudumiseks seda, et kõik ITÜ liikmed ei ole aktiivselt kasendunud nõutavale tehnilisele progressile määramisele ast.¹

Kuna insener-tehniline personal on tunduvalt nõrgema erialase kvalifikatsiooniga, saab ta kõige paremini juhtida töötajate tehnilist loomingu, milles eraldatav avaldus töötajate aktiivsus ja initsiatiiv.

1 - Vestlusist Aparaaditehase ITÜ algorganisaatsiooni nõukogu esimehe sh. Mölleriga.

Natsionaliseerimistöö tähtsamas
ülesandeks on meie tehnika ja tehnoloogia loomise nõuval abinõude välja-
töötamine kasutusel olvate seadmete
moderniseerimiseks, mis on tähtsamas
vahendiks tööstuse tehnilise taseme tõstmisel.

Meie liitlus- ja natsionaliseerimis-
töö põhimõtteks on selle massilise klassi-
lismis on tingitud sellest, et meie ühiskonnas
natsionaliseerimise seadusand-
lik reguleerimine tagab liitlaste ja nat-
sionaliseerimisettepanemute rahenda-
mise rahvamajanduse mõnikord ala-
del, kus see asutab võimalikuks.

Sejumes võtab riik enda peale koo-
litsuse liitlaste- ja natsionaliseerimis-
ettepanemute realiseerimise eest. Samuti
tagatakse autoritele mõni isiklikud
ja materiaalsed hüved, mis tunnak-
se tema liitlaste- või natsionaliseerimisettepanemuse kasutamisele võt-
misega ühiskonnas pealt.

Meie ühiskonnas põhineb noogu
natsionaliseerimistöö laialdaste töö-
lisühkude osavõtul. Iga tähtseline
on huvitatud tööprotsessi paran-
damise eest ja võtab sellest aktiiv-

selt osa. Su on tingitud sellest, et mil vaatab iga tööline ettevõttele, kus ta töötab, kui onvaid sidemelähedasele asjale, mille arendamisest ja parandamisest ta on huvitatud.

Liiti on see mehtiv tänapäeval, mil miljonid sotsialistlikust võistlusest osavõtjad võitlevad loominguviselt tootmisplaanide ennetähtaegse täitmise eest. Sotsialistliku võistluse näigus esitavad nõuogude inimesed kümneid tuhandeid liiketust ja ratsionaliseerimisettepanemuid.

Ka EKP Tartu Linnaomitee peab ratsionaliseerimistegevuse juhtivast tähtsust tööteigus. Ratsionaliseerimistegevuse määsimisi on antatud näinudel espool mainitud kolmel linnaomitee plenumil, kahel antüripäeval (6. märts 1962. a. ja 22. juulil 1963. a.) ja künes istungil (5. veebr. 1964.)

Ratsionaliseerimisalare tegevus on Tartu linna parteiorganisatsioonide peavast tähelepanuobjektis, kuid lihti esineb organiseerimistöö püüdisi. 6. märtsil 1962. a. teemuseid an-

kuunpäeval leiti, et liitlus- ja ratsionaliseerimistegumise laiendamise tule tuleb tösta töövõljamust plaaniga võrreldes 1% võrra. Seda ei täideta.¹ Kokkustuste mitte täitmine on tingitud pöördumistest organisatsioonist.²

ELKP Tartu Linna Komitee pidas vajalikuks saavutada liitlus- ja ratsionaliseerimistöö edasise täiendamise tulemuseks töövõljamuse tõus plaaniga võrreldes 0,3% ning ande täiendamist nõueteid mitte vähem kui 200 000 rub. ulatuses.³

Ratsionaliseerimisalast tööd Tartu linnas juhib, suunab ja organiseerib Ratsionaliseerijate kabinet, mis loodi 1954. a. ELKP Tartu Linna Komitee ja TLN Tartu Kultuurikoosse algatusel. Ta töötab ühiskondlikel alustel.

Ratsionaliseerijate kabineti ülesandeks on koondada ettevõtete ratsionaliseerijaid ja tootmisnõuabaid.

Ratsionaliseerijate kabineti nõuete muudavad Tartu linna ettevõtete inseneritehnikusid töötajaid ja tootmisnõuabaid, mis on mull aastajooks -

1 - ELKP Tartu Linna Komitee juhtumise aktiiv, plenumi protokoll nr. 2, 6. I 1962, lk. 58.

2 - ELKP Tartu Linna Komitee juhtumise aktiiv, aktiivipäeva protokoll, 6. III 1962., lk. 6.

3 - Salsamas.

sul ära teinud märkimisväärse töö Tartu ettevõtete ratsionaliseerimistegemise arendamisel.

Ratsionaliseerijate ja tootmisloomaatorite erialaste teadmiste tõstmiseks on kabineti nõunogu süstemaatiliselt organiseerinud erialasid kursusi ja loenguid. Suure populaarsuse Tartu linna ratsionaliseerijate hulgas on võitnud juures-tamiskursused.

Ratsionaliseerijate kabineti juures tegutses konsultatsioonipunkt, kust ratsionaliseerijad võivad saada tasuta konsultatsiooni ratsionaliseerimisalastes küsimustes.

Kollektivismi põhimõttele juurdumine ja laiumine igas ettevõttes, ühiskondlike aluste arendamine ning laiaade töötavate masside kaasatõmbamine kujutab endast ammendamatu uusi kommunikatsioon ühiskondluses. Sellest on õigesti aru saanud ka Tartu linna ratsionaliseerijad.

Ühine massilisemas ühiskondlikus organisatsioonias, mis avaldab otsust mõju tehnilisele progressile on üldlüheline Liitajate ja Ratsionaliseerijate

Ühineq (edaspidi ÜLRÜ - Ü.) ÜLRÜ alg-
organisatsioonid on Tartus loodud töi-
gis ettevõttes. Algoranisatsioonid liitme-
te arv võrreldes töötajate üldarvuga,
moodustab keskmiselt 10-14%. Siinult
Ipaasaditehas on see arv 27%.¹ ÜLRÜ
on algoranisatsioon, millele peaks rat-
sionaliseerimistöe hoogustamiseks naasa-
tõmbama laenu töötajate hulki. Kuid
praegu on algoranisatsiooni muulvalle
töötajate hulki liialt vähe.

Nastavalt põhikirjale peavad ÜLRÜ
algoranisatsioonid ettevõttes asutama
aktiivset naasabi massilise rationally-
seerimistöe arendamiseks, rationally seer-
jate abistamiseks, samuti esitatud ette-
panemate naasutusele nõutusele. Niina-
sega ei saa kahule jääda just mis
ettevõttes (näiteks raudkütse toodete tehas),
mis algoranisatsioonid tähtsavad
nõrgalt. Selle tulemusena juretatarse
ettepanemustest vähe. Tartu Raudkütse-
toodete tehasis esitatud ettepa-
nemustest juretatati vaid 36%.²

1 - Ühismendlike organisatsioonide
osa tehnilises progressis, Tartu 1964a,
lu. 9.

2 - Ipaasadis, lu. 10.

Tartu Ehitusmaterjalide Tehase ÜLKli algorganisatsioonil püüdis alles 1963.a. tööplaan, ühiskondlikke ülevaatuseid ja organisereida. Samal ajal kavatseti raudbetoontoodete tehases korraldada organisereida sotsialistlikku võistlust ratsionaliseerimisalases töös.¹ Eespool nimetatud arjastused võib ärgustatult pida põhjusteks, miks mis tehastes on ratsionaliseerimisalane teguus nõrk.

Tehnilise progressi murendatud areng ja töötajate aktiivsus tehnilise loomingu alal viisid selleni, et paljudes ettevõtetes noossisulised konstrueerimis- osakonnad polevad muutelised kindlustama noogu töömahu äigeaegset täitmist. Supärast kannasid tekkinud ühiskondlikud Konstrueerimisbürood (edaspidi ÜKB - B.), kus peatähelpanu on pöökatud ratsionaliseerijate abistamiseks.

Tartu linnas on ÜKB alles noored ja selõttu töötavate nood 9 ettevõttes. ÜKB liikmete are ulatub 5-15 inimeseni. 1963.a. noovas liikmete are nõõrõeldes ulmiste aastaga noõnem mi 3 nooda.²

1 - Ühiskondlik organisatsioonide are tehnilises progressis, lk. 11.

2 - Sealsamas.

Peamist abi on ÜKB-d senini asu-
 tanud ratsionaliseerimisettepanete joo-
 miste valmistamisel. Osa ettevõtete kleroonid
 on andnud abi mittestandardsete sead-
 mite konstrueerimisel ja tehnoloogiliste
 protsesside väljatöötamisel (autoremondit-
 ehhas, mehanombinaat).

Tartu linna ettevõtete ÜKB seisab
 us tõsine töö, kuid sellas tuleb veel
 palju õppida vennaabariinide ÜKB-
 millised edukalt töötavad alates
 1962. a.

Ratsionaliseerimistegumise alal on Tas-
 tu linna ettevõtted saavutanud hin-
 natavaid töötulemusi. Tartu linna ko-
 maatorite tööst 1962. a. esimese nelja
 kuu jooksul annab ülevaate alljärg-
 ne tabel.

Ettevõtte nimetus	Iga 100 töötaja kohta		
	ratsiona- liseerijaid	ettepanemuid	
		vastu- võetud	juurutatud
Aparaaditehas	10,2	11,9	9,3
Tehas „Nõit“	8,5	10,6	8
Kannivabrik	3	6,5	3,8

Ülaltoodud tabelist näeme, et

näigi kokkum ratsioonaliseriijaid ja nende peelt tehtud ettepanemuid iga 100 töötaja kohta oli Aparaaditehasis. Kogusummas Tarkus kaandati nelja muu juuksul 613 no-vaatori peelt tehtud 600 muendust, mis seäst- sid rahvamajandusele 100 000 ekt.¹

1963. a. muu muu juuksul saandati ENSV Rahvamajanduse Nõunogu ettevõtteist A-grupis paumaid tulemusi Taitu Aparaaditehas ning B-grupis tehas "Väit", mis vastavalt 100 tööta- ja kohta olid tulemused järgmised.²

Tehase nimetus	Ratsioonali- seriijate arv	Juurutatud ettepanemute arv	Säästu summa rub/ekt.
Aparaaditehas	17,4	20,9	3,7
Tehas "Väit"	11,9	13,6	8,5

Kuiigi Aparaaditehasis oli rasio-

1 - "Edasi", 9. I 1962.

2 - ENSV Rahvamajanduse Nõunogu ja ENSV a/jü nõunogu presiidiumi määrus, 9. IX 1963, nr. 25, lk. 3.

3 - ENSV Rahvamajanduse Nõunogu ettevõttes sa-
andati samal ajal järgmisi tulemusi võrreldes
1962. a. I pooliga.

	1962. a. I pool	1962. a. I pool
Leintajate ja rationally- seriijate arv	8975	9081
Nõuti vastu ettepanemuid	14127	13897
Juurutati ettepanemuid	10039	9812

Suga väene, et vabariigi ulatuses oli edasiminenut näha ainult rationallyseriijate arvu kasuus, võrreldes 1962. a. vastuvõetud ja juurutatud ettepanemute lajasiminen, mis oli tingitud kergetööstuse ning tekstiil-, Puidu- ja Pa-beritööstuse plaanide mitte täitmisega, vastavates näitan- jales.

(Vt. ENSV Rahvamajanduse Nõunogu ja ENSV a/jü nõunogu presiidiumi määrus, 9. IX 1963. a. nr. 25, lk. 5.)

ratsionalisatsiooniga kui ka juurutatud ettepa-
rannete arv tunduvalt suurem, oli, töidus-
säästussumma enam kui 2,5 korda
suurem.

Tartu ettevõttes näib väislus esinoka
pärast ratsionalisatsioonitegevuse ajal
Aparaaditehase ja „Töidus“ vahel. 1963. a.
II kvartalis oli tehase „Töidus“ esinokal,
muid III ja IV kvartalis pidi ta jällegi
esinoka loomutama Aparaaditehassele.

Aparaaditehases on muuduste tegemi-
ne muutunud populaarseks, mida näitab
see asjaolu, et igaüks töötaja on
ratsionalisatsiooniga. Aparaaditehases on
ratsionalisatsiooniga arv 1961-63. a. kas-
vanud jätkuvalt.¹

1961. a.	1962. a.	1963. a.
134	244	250

Aparaaditehases kasvab ratsionalis-
atsiooniga arv 1962. a. võrreldes 1961. a.
1,7 korda. ja 1963. a. kasvab see 1,8
korda.

Aparaaditehases tehti 1963. a. I - III kv.

1 - Tabel koostatud Ratsionalisatsiooniga
kabineti seadud Aparaaditehase
aasta aruannete põhjal.

340 muendusettepanenud, millest kaen-
dati 299. Need ettepanemud nõimaldasid
mõhunda taotmisprotsesside täbma-
mest 30800 meimtuuni nõrra, sealjuu-
us säästa mustmetalli 3,9 tonni ja
vairilist metalli 8,7 tonni aastast.¹

Ratsionaliseerimistegumise efektiusus
nimetatud ettenõttes sõltub suure mää-
ral muendusettepanemute õigialgsest ka-
mendamisest. Ka sel alal saavutati
1963. a. edu 1962. a. võrreldes, vasta-
vad arvud 43% ja 58%.²

1961. a. muulus tehase ratsionalisee-
rikumõunogumise 16 liiget. 41 töökoosolekul
arutati 420 ratsionaliseerimismõisimust.
ja nõmaldati 3 tehasesisest nõmumissi.
Tehas nõttis osa NSKP XXII nõmgressi
aums nõmaldatud ratsionaliseerijate
nõmumissist (6 osavõtjast said 4 au-
hinnalised nõhad).³

Et saavutada tehases mitte üksnes
sõsuliselt nõärtuslumme ettepanemuid, mida
nõitab suur arv autimulisi nõhti
nõmumissil, vaid ka ratsionaliseeri-
mistegumise massilisust, nõmuletati 1961. a.

1 — Edasi, 1 XI 1963. a.

2 — Sealsamas.

3 — Ratsionaliseerijate Kabineti arhiv, Krasnoditkehase seletuskiri 1961. a.

iv muutalis välja tsekkide ja osakon-
dade vaheline nõukurs. Selle tagajär-
jel tõusis vastuvõetud ettepanemite arv
66-ll elmiste muutalite 30 vastu.¹

Alates 1963.a. on muutunud massili-
suis nõllentüüsete ratsionaliseerimise ette-
panemite esitamise. 1963. a. I kv. jooksul
esitati 42 ettepanemist nõllentüüset,²
mis näitab töötajate kasvavat nõllentüü-
sust.

Kuna üksus nõrgaks lüüsis ratsio-
nalliseerimistegemises oli antud tehases
naistööliste osavõtt, siis 1963. a. korral-
dati nõukurs "Päim naisratsionaliseerijate".
See üritus andis na tulemusi. Käinus
väärtusline ettepanemid. Nii võib
lüheda tehase päimade ratsionaliseerijate
hulka hilma kinnmaad, mille ettepanemistest
võeti vastu ja juurelati nelin, andis
säastu 3408,89 ml.³

1963. a. uutest organisatsioonilistest
üritustest võib märkida nne ratsionaliseerimis-
alase teemaatina väljaand-
mist. III kv. esitati ellonvase ratsionaliseerimise
valdust liitistunnistuse saamiseks

1 — Ratsionaliseerijate kabineti arkiv,
aparaditehase 1961. a. seletuskiri.

2 — Svalsamas.

3 — Svalsamas, 1963. a. seletuskiri.

kahel juurutatud ettepanekule.

1963. a. korraldati tehases ühiskond-
liku ratsionaliseerimistegemise kavaaetus,
mille järel viidi läbi ratsionaliseerija-
te konkurss. Luga saadi elluvalt tul-
nuda tehase ratsionaliseerimistegemise-
ga, mandada töökojumeisi.

Üleilmalisel ratsionaliseerijate konse-
ruudsil demonstreerisid Sparaaditehase
ratsionaliseerijad filmi „Ratsionaliseer-
mistegemus Sparaaditehases“.

Suure populaarsuse on võitnud teha-
sisesed ratsionaliseerimisalased kon-
kurentid, millest võtavad osa ka naa-
bertehaste esindajad.

Konkurentslikult võitluse välja-
tuna Tartu Sparaaditehase, Tehas
„Õie“ ja Lutremonditehase töötule-
musi 1961-1964.a. järgnevatel tabelitel:

Ettevõtte nimetus	Ratsionaalsuunistegemine				Esitatud ettepanemused				Nastu võetud ettepa- rused				Õnnoomia tuh./rbl.			
	1961.a	1962.a	1963.a	1964. I kv.	1961.a	1962.a	1963.a	1964.a. I kv.	1961.a	1962.a	1963.a	1964.a. I kv.	1961.a	1962.a	1963.a	1964.a. I kv.
Aparaa- ditšhas	134	244	250	119	304	473	454	147 ¹	178	341	397	174 ¹	36,8	73,4	76,2	24,2
Tehast "Nõit"	102	96	120	68	203	180 ¹	325	137	156	190 ¹	215	102	24,6	62	76,7	18,0
Autoremond- tšhas	64	59	67	22	120	93	98	33 ¹	104	92	92	35 ¹	19,9	22,8	35,1	5,9

1 Märkus: Asjaolu, et tehastes vastu võetud ettepanemute arv on suurem esitatud ettepanemute arvust, on selgitatav sellega, et võeti vastu ulnisest aastast naaku-
damata jäänud ettepanemused.

Ülemaate ratsionaliseerimistegemusest Taitu linna kolmes ettevõttes NLTK XXII kongressijärgsel perioodil annavad üspsuhtadud tabelid. Võrreldes 1961. a. nappas ratsionaliseerijate arv 1963. a. Aparaaditehases rohkem kui 1,8 korda. Kui aga võrrelda 1964. a. I kvartalil 1963. a. kvartalide keskmise ratsionaliseerijate arvuga, siis on see kasvunud rohkem kui 2 korda.

Teiga väime töötajate kasvavad aktiivsus. See on tingitud tehases normaliseeritud ratsionaliseerimisalaarvest koonnusest, konverentsidest ja ühiskondlikest ülemaastustest, samuti ka teiste keskondlike tehaste kogemustega tutvumisest.

Tehases „Võit“ on 1961. a. võrreldes 1963. a. kõusnud ratsionaliseerijate arv 1,2 korda. Kui aga võrrelda 1964. a. I kvartalil 1963. a. kvartalide keskmise ratsionaliseerijate arvuga, siis on see kasvunud 1,9 korda.

Selline hoogus kasvutempo on tingitud tehase parteiorganisatsioonil pideaast hoolitsusest (viimasel ajal) ratsionaliseerimistegemuse arendamise eest.

1 - Vt. Tehas „Võit“ jaonuse arhiiv, laktoal partei koosoleku protokoll, 12. VII 1963. a.

Aidoremonditehases langes 1962. a. ratsionaliseerijate arv ulmise aastaga võrreldes 4 inimese võrra. 1963. a. saamutati 1961. a. tase. Kui nüüd 1964. a. I kvartalit võrrelda 1963. a. kvartalite keskmise ratsionaliseerijate arvuga, näeme, et on tõrunud kasv (umbes 1,3 korda)

Kui võrrelda töötajate osavõttu ratsionaliseerimisest kolme tehase vahel, näeme näha, et kui 1961. a. oli Aparaaditehases ratsionaliseerijate arv 1,3 korda suurem kui „Väidus“, siis 1963. a. on see juba 2 korda suurem. Kui võrrelda 1964. a. I kvartali ratsionaliseerijate arvu kasvu, siis näeme, et mõlemas tehases on see suurenenud kokkuem kui 2 korda.¹ Siiet võime järeldada, et tehases „Väit“ on olemas kõik uldused ehitada Aparaaditehas.

Tunduvalt madalam on ratsionaliseerijate jundkassa Subremonditehases, mis on tingitud sellest, et sin pole ratsionaliseerimisalane töö veel niidud massidene. Wimetatud

1 — arvestatuna 1963. a. kvartalite keskmise ratsionaliseerijate arvuga.

tehases loodi nulli ratsionaliseerimiselaone
kuigaad, kuid 1963. a. jooksul see ei
töötanud. Ei teatud na nullaldiselt sel-
gitustööd tööliste hulgas ratsionaliseeri-
misteguse vajadusest. Ühes mahajää-
muse põhjusena luges nimetatud tehase
partii koosoleku na selle asjaolu, et rat-
sionaliseerimistegusest võtab rõõgalt osa
insener- tehniline personal.¹

Üüb oletada, et Automonditehasis
üüb järel jõuda bühmate aastate
jooksul esindlikumale tehasele ratsio-
nalseerimisteguses, kuna ratsionaliseerimistöö
suunamisena ja ettepane-
miste ulmnan läbi vaatamiseks meo-
dustati meostu asanonda vastav komis-
jon. Partiiorganisatsioonile ettepanekul
pööratakse sotsialistliku võistluse
võistluse võtmisel ja nende hindamisel
ratsionaliseerimistegusele suu-
runat tähelepanu.²

Järgnevalt peatune ratsionaliseeri-
misteguses tööajate erivühmades.
Musers on võetud Tartu Aparaadid-

1 — Automonditehase jooksu arhiiv, par-
tii koosoleku protokoll nr. 3, 10. X 1963, lk 3-6
2 — Sealsamas, protokoll nr. 4, 29. XI 1963.

ühase andmed (protsendides osalavate töö-
tajate üldarvust).

Suhteliselt kõige enam üstab ratsiona-
liseerimisalasest teguusest osa insener-
tehniline personal (75%), millele järg-
nevad tööliste (26%), teenistujad (25%)
ning abipersonal (11%).¹ Üldse on
ratsionaliseerijate arv suurem mis tseh-
hides, mis on rohkem insener-techni-
list personali.²

Enamuses tegelivad ratsionaliseerimis-
alase tööga mehed (üldarvust tegib 40%),
naistööliste üldarvust tegib ratsional-
iseerimisalase tööga 12%.³

Haiguse järgi olus oluord järg-
mine:

- 1) Kõrghaigusega tööliste üldarvust on ratsio-
nalseerijaid -24%;
- 2) Eialase haigusega tööliste üldarvust
on ratsionaliseerijaid -70%;
- 3) Kõrgema haigusega tööliste üld-
arvust on ratsionaliseerijaid -76%⁴

Töödud näidetest näeme, et haigus-
liku taseme tõusuga kasvab ka rat-

1 — M. Sumets, Tartu Iparaaditööstuse tööliste
osavõtt kommunistliku töö liikumisele ja
ratsionaliseerimistegemisele. Kursusetöö Tartus
1963. a., lk. 12 (Asub TRÜ NSV liidu ajalehe nädaliks)

2 — Sealsamas, lk. 17.

3 — Sealsamas.

4 — Sealsamas, lk. 12.

nionaliseerimisalame antiisus.

Sama võibelda tööliste kvalifikatsiooni kohta. Kui I kategooria tööliste üldarvust võtab osa natsionaliseerimisalast tööst 10%, siis järgivate kategooriate juures on see arv juba tunduvalt suurem. II kategooria tööliste üldarvust — 20%

III	_____		_____	40%
IV	_____		_____	43%
V	_____		_____	62%
VI	_____		_____	80% ¹

Suurt tähtsust natsionaliseerimistegemises annab ka töötajale teadlikkus. Kui on V.L.K.P. liikmete hulgas natsionaliseerijaid 63%, ühiskondlikust tööst osavõtjatest töötajatest 48%, neist, kes ühiskondlikku tööd ei tee — 28%.²

Antiisuselt võtavad natsionaliseerimistegemises osa ka noortäblised. Nii oli Autonoomditchases nr. 3 1941. a. 11 nunnipoisul esitatud 117 ettepanemust 45 esitatud noorte poolt (38,4% ettepanemite üldarvust).

Olles püüdnud tehnilise progressi

1 — Lemets, lk. 12.

2 — Sealsamas, lk. 14.

3 — Autonoomditchase juuresolek arhiiv, partei meeskonnaga protokoll nr. 2, 18. XII 1941.

mõningaid mäsiausi Tartu linna
partiiorganisatsioonide töö, näeme, et
täiesti õigustatult on tehnilist progressi
putud teinud, mis tagab seisvaasta-
nu ülesannete edusa täitmise.

Ettenõtetes juurutatakse uut tehnikat,
pöörates tähelepanu komplekse mekha-
niseerimisele ja automatiseerimisele. On
koostatud uue tehnika aastaplaanid,
millide täitmist partiiorganisatsioonid
piduvalt kontrollivad. Selle töö näigus
on mujumisel mitmesugused uued vii-
mid tööliste aktiivsuse avaldamiseks,
nagu uue tehnika juurutamise grupid
ja lühiskoolitused ülemaatused. Kõh-
jus on siiani osavõtt ründes sub-
teltselt väiksearvuline, mis loomuli-
malt avaldab pidurdavat mõju
uue tehnika juurutamise näigule.

Tähelepanu on pööratud ahitööde
mekhaniseerimise ja transporditööde
parandamise mäsimeetodele, milles rõhkan-
se komplekse mekhaniseerimise ja au-
tomatiseerimise edu panti. Kõhjus ei
majasta partiiorganisatsioonide koostel-
miste protsessid seda, mida nimeta-
tud alal konkratselt on ära tehtud.

Tihti piirdutakse vaid üldsõnaliste kons-
tateringutega, najastamata seda tööd,
mis antud ettevõttes on tehtud.

Siinmattavaans saamatusens tuleb lu-
guda tehniku propaganda noordineri-
mist, millens loodi tehnikanõunogu. Teit-
mata on aga senini tehnikanõunogu
uorganiseerimise määstmus. Tehnikanõuno-
gu on ama teäs saamutanud edus, pra-
miselt just tänu uollatäinusele teäle. Seni-
sist enam plans aga tehnikanõunogu
tehniku propaganda teäle uärbana
tootmisuovastouid

Pääkatus tähelepanu insener-tehniliselle
personalile kui tehnilise progressi müren-
damise tequnile, suunavad parteiar-
ganisatsioomid oma jüepingutused in-
sener-tehnilise personalu uialase uua-
llimatsiooni teästmiselle, sest Partei ette-
võttes teötab uüllaltini palju inseneru,
mel pole vastavat uialast ettevalmis-
tust. Siiani pole sel alal mel kõine
tektud, mida näitavad espool taodud
faktid. Insener-tehniline personal võtab
uüll asa ükionendlike organisatsioo-
uide teöst, kuid siiski uõrollimis-
tagasi loidlikult. Subteliselt uähe abs-

lavad nad töölisti ratsionaliseerimisette-
panemite normistamisel.

Nähts tootmisnõuadeite ratsionali-
seerimisalase tegevuses tööliste loomii-
gulise initsiatiivi ja aktiivsuse tähtsa-
mat rolli, on selles tööloigus saavuta-
tud tunduvalt edu, mida espool kon-
sumölimite näitasime. Süüsi on ka rat-
sionaliseerimisteguvuse alal kasutatamata
resurve, kasuõie naistööliste väikene osa-
võtt sellist tegevusest. Ratsionaliseerimiste-
gevuse näigus kujunesid Taitu linna-
meed loomiiugulise aktiivsuse avaldumise
normid nagu ÜKB-d ja ratsionalisee-
rijate loomiiugulised bigaadiid.

Lõppjäreldused

Nagu uspool toodust nägime, saadis seitseaastane plaan Tartu linna ettevõtete ette mullakini suure ülesandestosta nõutoodangu maitte 92,5%. Selu ülesande täitmise peamisus teas on tehnilise progressi edasine kiirendamine linna tööstuses.

Nägime na, et Tartu linna partei-organisatsioonid on tehnilise progressi kiirendamise alal teinud naimisväärsed täbd. Tehnilise progressi kiirendamisi on antatud SKP Tartu linnanomitee plenumitel, antüüripäevadel ja büroo istungitel. Naste on mõetud häid otsuseid, nuid vahel jäävad nuid äldsonalistens. Märj-tanse ära, et tuleb kiirendada tehnilist progressi juurutades komplekse

mehhaniseerimist ja automatsereerimist, ent ei näidata, kuidas ja millisel määral seda teha.

Ühnes lahtsaans loiguns peavad parteiorganisatsioonid tehnilise progressi alal tehtavas töös uue tehnika juurutamist. Parteiorganisatsioonides astatatakse ja kontrollitakse uue tehnika aastaplaanide läitmise määramisi, kuid tundub, et seda tehakse siiski hooajati. Ka on vastuvõetud otsused nii EKP Taitu Linnakomitee kui ka tehaste parteiorganisatsioonide poolt nõuainord üldisõnalised.

Konstatatsioon näitens akti- ja laadimistööde mehhaniseerimise vajadust, kuid ei näidata mil määral seda teha.

Siinatakse on kommunistide kontrolli sisseadmine uue tehnika üle tehases "võit", mis sellens tõmmatakse naasa ühiskondline organisatsioonide isindajad. Ühiskondlikkus korras töötavad uue tehnika juurutamise osakonnad ja grupid, mis on esialgu veel vähesearvulised, kuid loodetavasti sa-

des uusi kogemusi edasise töö näi-
gus, muutuvad nad tähtsaks teguriks,
mille naudu tähtsajad oma loomingu-
list aktiivsust avaldavad.

Kuna uue tehnika juurutamine on
mõeldamatu ilma hästiorganiseeri-
tud tehnika propagandata, reorga-
niseeriti EKP Tartu Linnakomitee in-
itsiatiivil ühingu „Teadus“ linnakooskond
tehnikanoõunogu. Tehnikanoõunogu töö
on vägaigi tulemusterikas. Ta poolt
korraldatud konverentsidest võtavad osa
naabariigi teiste linnade ja venna-
riikide esindajad. Koos ajalehega
„Edasi“ organiseeritakse loomingu-
luste klubiohtuid, kus antakse täht-
sacd tehnilise progressialaseid näsilusi.
Organiseeritakse linnas ettevõtetes nohtunisi
elanikkonnaga. Inaktiivsides tehnikanoõunogu
tööd, võttis EKP Tartu Linnakomitee pleerum
vastu otsuse tehnikanoõunogu reorgani-
seerimise nohta tehnika-majandus-
noõunoguks. Täniini seda aga ei ole teh-
tu d. Siit jäulduib, et linnakomitee peab
senisest paremini heelitama vastuvõetud otsuste

elluravendamise eest. Lohkem tuleb
naasa tõmmata tehnikanoorogu tööle
töötuisnovaatorid. Otsustatakse tuleks
pidada kui tehnikanoorogu töökojenu-
si kasutaksid ära na ühingu teised
osakonnad.

Kvalifikatsioon insener-tehnilise persona-
li tööd peavad parteiorganisatsioonid
peamise tähelepanu nende kvalifikatsiooni
tõstmisele, vähes insener-
tehnilises personalis mullutüvi ideoloogi-
gi ja töötuisalast juhti naug kasva-
tajat. Insener-tehnilist personal suu-
malase õppima mitmesugustele stat-
sionaarsetele ja naugõppekursustele ning
ringidele, organiseeritakse õppegrupppe
ettevõtte juures. Kuigi 1961. a. võrreldes
on insener-tehniline personal antüüse-
malt asunud oma erialasid tead-
misi täiendama, on sellest siiski vähe.
Kvalifikatsiooni tõstmise on vajalik
sises teaduse mine aauguga tä-
napäeval.

Intiviseerida tuleb na inseneride
ühisnendlinust tööst osavõtte. Kuigi
enamus insenerid võtab osa TTT
tööst, oleks tavis, et seisest enam

inseneri suunas praktiliselt ratsionaalseerimistegaunist, ahistades ratsionaliiseerijaid. Võib arvata, et osa Tartu inseneridest seba ka tub, kuid kasutatud materjalides vajastub see nõrgalt.

Kuna väga tähtsaks teguriks tehnikases progressis on naadrid, pööratakse Tartu linna ettevõtete partiorganisationsatsioonides olulisel määral tähelepanu töötajate üld- ja erialaste teadmiste täiendamise küsimustele. Apsnaaditehasos analüüsib partiorganisatsioon pidevalt üms nõrd muus naadri väljaoõppe küsimusi.

Uimastel aastatel on karatud propagurima spetsialistide ettevalmistamist kõrgemates koolides ettevõtete stipendiaatidena. Sellist väärtuslikku algatust on tarvis edaspidi igati arendada, tehes noortööliste hulgas vastavat selgitustööd ning suunates neid õppima.

Nähes lüütus- ja ratsionaliiseerimistöös ühismondlikus tööviljanduse tõstmise ning tehnilise progressi suurendamise üht tegurit, näevad partiorga-

nisatsioonid ühe oma tähtsana ülo-
andena ratsionaliseerimisteguse eda-
sist arendamist. Liitlus- ja ratsiona-
liseerimisteguse alal on Tartu linna
ettevõtted (Aparaaditehas, „Nõit“) lid-
nud tunnustust ülevabariigilises ulatu-
ses.

Tekstuurivõrkoite suunamisus on
loodud ühiskondlikel alustel töötav
ratsionaliseerijate kabinet, samuti ratsio-
naliseerijate osakond Pakuaälimeeli-
juures. Korraldatakse ratsionaliseeri-
misalaseid konkurssi ja tutvutakse koob-
rite tööga.

Tunduvad on ratsionaliseerimistöö-
teostes esmasest — Aparaaditehas ja
„Nõit“ ühejäänud ettevõtetel tuleks ana-
lüüsida põhjuseid, mis tingivad selli-
se olukorra ja kasutada nimetatud
tehasel nooremisi ratsionaliseerimisteg-
muse organiseerimisel. Olmel oma jär-
juordset plenumil või antüümpäeval
peaks nimetatud probleemid põhjalikult
analüüsima ka linnakomitee. Tuleb
parandada ratsionaliseerimisalast
tegevust vaistööajate hulgas. Serini

on sellega tegeldud vaid mõnes üksikus ettevõttes, najastudes dokumentaalselt vaid Spiraaditehase parteiorganisatsiooni töö.

ÕKP Tartu Linnaomitee ja ettevõtete parteiorganisatsioonidel tuleks nais-tööliste hulgas teha vastavat selgitustööd ja nõraldada hiljem nõukorral, nagu seda on tehtud Spiraaditehases.

Tartu esiuudlimenis tehastes väiks maaluda ühiskondlike teaduslike-tehnilistide institutide asutamisot, millede täds on esikohal laboratoorne uurimistöö, peamiselt kaotmistehnoloogia alal. Sellega ei duubleri kod ühKB-d ja kompleksseid loomingu-kois bügaade, vaid täiendada-vad neid.

Olles vaadelnud ÕKP Tartu Linnaomitee ja tehaste parteiorganisatsioonide nõugetisi mõningates tehnilise progressi suurendamises ja töötajate aktiivsuse tõotmise tõinudes, võime näinide, et peale ühKB xxii nõugetisi on linna parteiorganisatsioon teinud tõhusat tööd

mis au edasiote edusammude ta-
gatisens.

Kasutatud kirjandus

1. Маркс, К., Альбом социалистической географии и международное товарищество рабочих. К. Маркс и Ф. Энгельс, Социальные, том 18., Москва 1961., lk. 323-452.
2. Lenin, V. I., Aruande Üleminevaalide Kesktäitevõimete ja Rahvaõnnesaade Nõunogu tööst Üleminevaalide Kesktäitevõimete vii noossise viimesel istungjärgul 2. apr. 1920., Teosed, 30 kd., Tallinn 1955., lk. 289-309.
3. Lenin, V. I., Lõppsõna rahulepingu ratifitseerimise kohta peetud ette-
võtte 15. märtsil. Teosed, 27. kd., Tallinn 1955., lk. 166-175.
4. Lenin, V. I., Lõppsõna Rahvaõnnesaade Nõunogu tegevuse kohta esitatud aruande puhul 23. detsembril. Teosed, 31. kd., Tallinn 1955., lk. 450-470.

5. Võnnogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn 1961. = V LKP programm.
 6. V LKP Keskkomitee 1959. aasta juunipileemini materjali, Tallinn 1959.
 7. Võnnogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi resolutsioon seltsimeis N. S. Kruustõavi ettevõtte "V L S Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollamised aastaks 1959-1965" põhjal, Tallinn 1959.
- x x x
8. Зворыкин, А., Тлешинский процесс в период развернутого строительства коммунизма. Коммунист нр. 7 1959., лк. 26-38. = Зворыкин.
 9. Мамулова М. А., Мамулативность советского рабочего. Встречи личности нового рабочего, Москва 1963., лк. 98-105
 10. Мосякин С. М., Тлешинский процесс и развитие форм коммунистического труда, Москва 1963., = Мосякин.

11. Покроевский Б.В., КПСР в Бель-
се за технический прогресс,
Москва 1960. = Покроевский.
12. Тессеман, Курт, Проблемы
научно-технической революции,
Москва 1963. = Тессеман.
13. Технический прогресс в СССР
1959-65, Москва 1960. - Техни-
ческий прогресс.
14. Рителайг, В.Д, О новых путях
технической пропаганды в
Партию (näsimiri) = В. Рителайг,
О новых путях.
15. Krustsov, N. S., Ettekanne N & K P
riikoonnialisele XXI kongressile,
Tallinn 1959.
16. Krustšov, N. S., N & K P Riikoonniti-
ärikanne partei XXII kongressile,
Tallinn 1961.
17. Krustšov, N. S., N & K P Riikoonniti-
ärikanne partei XX kongressile,
Tallinn 1956.
18. Krustsov, N. S., N & K Liidu rahva-
majanduse arendamise kontrollar-
mid aastail 1959-65. Ettekanne
N & K P riikoonnialisele XXI kong-
ressile, Tallinn 1959.

19. Lemets, M., Tartu Aparaaaditehas tööliste osavõtt kommunistliku töö liikumisest ja rahvusliseriisistegiinusest. Kursuse töö, Tartu 1963. (Asub TRÜ WSK liidu ajalehe materias) = Lemets
20. Hojer, K., Kommunistliku töö liikumisest ja kommunistliku tööresultumise kasvatamisest. Sõno ühisnõunaõpetuse õpetajate ja lektorite. Tartu 1963., lk. 21-42.
21. Litlaid, V., Tehnilise progressi propageerimise meetod nõupidest ja kogemustest ENSL PTSE le Tartu linnaosakonnas, Tallinn 1962 = Litlaid

x x x

- 6KP Tartu Linnaonitue joansu arhiiv
22. 6KP Keskonitue I pleenumi otsus. 30 juunist 1961.
23. 6KP Tartu Linnaonitue aktiivipäeva protokoll, 22. sept. 1961.
24. 6KP Tartu Linnaonitue aktiivipäeva protokoll, 6. märtsist 1962.
25. 6KP Tartu Linnaonitue aktiivipäeva protokoll, 3. jaan. 1964.

26. EKP Taitu Linnaonitee hüröö
1stungi protokoll,
27. EKP Taitu Linnaonitee pleu-
numi protokoll, 3. jaan. 1962.
28. EKP Taitu Linnaonitee pleu-
numi protokoll, 13. märts 1963.
29. EKP Taitu Linnaonitee pleu-
mi protokoll, 29. okt. 1963.

Taitu Apraaditehase parteiorga-
nizatsiaoni jooksue arhiiv

30. Apraaditehase parteikoosolemu
protokoll, 27. märts 1963.
31. Apraaditehase parteikoosole-
mu protokoll, 14. xii 1963.
32. Apraaditehase parteikoosolemu
protokoll, 13. nov. 1963.
33. Apraaditehase parteihüröö
protokoll, 5. jaan. 1964

Autoremonditehase nr. 3 parteiorga-
nizatsiaoni jooksue arhiiv

34. Autoremonditehase parteikoosolemu
protokoll, 18. det. 1961.

35. Autoremonditehasse parteinosolemu protokoll, 17. jaan. 1962.
36. Autoremonditehasse parteinosolemu protokoll, 27. jaan 1962.
37. Autoremonditehasse parteinosolemu protokoll, 10. okt. 1963.
38. Autoremonditehasse parteinosolemu protokoll, 29. nov. 1963.

Tehase „Nõit“ parteiorganisatsioonide juures arhiiv.

39. „Nõit“ laktise parteinosolemu protokoll, 16. v 1962.
40. „Nõit“ laktise parteinosolemu protokoll, 12. juuli 1963.

xxx

41. Aumane ühine „Teadus“ Tartu linnaosakonna tööd 1962-63.
42. EWSN Rahvamajanduse Nõukoogu ja EWSN asj nõukoogu presiidiumi määrus, 9. sept. 1963.
43. Tartu Ratsionaliseerijate kabineti arhiiv, Apraadi tehase seltskonnast 1961. a.
44. Tartu Ratsionaliseerijate kabi-

neti artikl, Sparaaditehase sele-
kusniri 1963.

x x x

45. Inseveri oosa tehnilises progressis,
Tartu 1963.

46. Ühiskondline organisatsioonide
oosa tehnilises progressis, Tar-
tu 1964.

47. Ajaleht „Edasi“ 1962. a.

48. Ajaleht „Edasi“ 1963. a.

x x x

49. Vestlus ajalehe „Edasi“ tööstus-
misjoni esimehe sm. Musiga

50. Vestlus Sparaaditehase plaani-
nomisjoni esimehega

51. Vestlus Sparaaditehase TFI
algorganisatsiooni nõunogu esi-
mehe sm. Mõlleriga.

52. Vestlus Tartu linna tehni-
nõunogu esimehe sm. Ritslaid'iga.

Sisuord

Sissejuhatus	lk. 2
<u>I.</u> Nõukogu programm uuest ülesannetest tehnilise progressi kiirendamiseks kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil	lk. 8
<u>II.</u> Tartu linna parteiorganisatsioonide nojemusi võitluses tehnilise progressi kiirendamise eest	lk. 34
Lõppjäreldused	lk. 84
Kasutatud kirjandus	lk. 92
Sisuord	lk. 99